

Kétnyelvű nevelés a kecskeméti
magyar-német nemzetiségi óvodában

1.1. A dolgozat témája, célja, hipotézisei, módszerei.....	2
1.2. Bábel tornyának mitológiája.....	4
2. Válogatás a kétnyelvűséggel foglalkozó szakirodalomból	4
2.1. A kétnyelvűség fogalma és kialakulása.....	5
2.1.1. Grosjean elképzelése a kétnyelvűségről	6
2.1.2. A nyelvek csoportosítása Weinreich szerint.....	6
2.1.3. A kétnyelvűség életkor szerinti meghatározásai	10
2.1.4. A két nyelv időrendbeli viszonya szerint:	10
2.1.5. Motiváció a nyelvtanuláshoz	11
2.1.6. A nyelvelsajátítás típusai és a kétnyelvűvé válás	12
2.1.7. Az „Egy személy, egy nyelv” –nyelvelsajátítási modell	13
3. Egy kétnyelvű óvoda és a kétnyelvűségre nevelés tapasztalatai.....	17
3.1. A Kinder Ovi, a kecskeméti magyar-német kétnyelvű óvoda bemutatása.....	17
3.2. Az óvodai ütemterv bemutatása és elemzése.	19
3.2.1. Általános jellemzés és célkitűzés	19
3.2.2. A foglalkozások anyaga (fejlesztési területek).....	19
3.3. Egy foglalkozás leírása, elemzése és a tapasztalatok összefoglalása	26
3.4. Kérdőívek elemzése	28
3.4.1 Óvodapedagógusok számára készült kérdőívek elemzése	28
3.4.2 A szülők számára készült kérdőívek elemzése.....	28
3.5. Szakmai interjúk és konklúziók	30
3.5.1. Az interjúk célja:	30
3.5.2. Első interjú.	30
3.5.3. Második interjú.....	34
3.6. Tervezet (Német nyelvű foglalkozás egy magyar anyanyelvű óvodai csoportban.)	37
3.6.1. Téma és szókinszajánlás az idegennyelv-oktatáshoz	45
4. A korai nyelvtanulás előnyei és hátrányai.....	46
4.1. Előnyök	46
4.2. Hátrányok:	48
5. Befejezés.....	49
5.1. Szakmai vélemény.....	49
5.2. Összegzés	50
6. Melléklet.....	51
7. Felhasznált irodalom	82

1.Bevezetés

1.1. A dolgozat témája, célja, hipotézisei, módszerei

Dolgozatunk témája a kétnyelvű óvodai nevelés. Ennek feltételrendszerét, nyelvi anyagát, módszereit, tapasztalatait a Kecskeméten működő magyar-német nemzetiségi magánóvodában tanulmányoztuk, elemeztük és bemutatjuk dolgozatunkban. Témaválasztásunkat a korai idegennyelvi nevelés, mint társadalmi kihívás felismerése és egyre nagyobb térhódítása indokolja. Hipotézisünk az, hogy az idegennyelv-tanulás az óvodáskorban mindennapi tevékenységekbe ágyazva eredményes és pozitívan hat a gyermek személyiségére, fejlődésére.

Mivel a választott téma főiskolai tanulmányaink és gyakorlati képzésünk során egyaránt felkeltette érdeklődésünket, saját kutatások során kívántunk alapos ismereteket és tapasztalatokat szerezni az óvodai nevelésnek e területéről és meg akartunk győződni hipotéziseink helyességéről vagy helytelenségéről. A dolgozat íróiként célunk az, hogy felismertessük az idegennyelv korai tanulásának hasznosságát, fontosságát és segítsük megvalósíthatóságát.

Kutatásaink során megfigyeltük, hogy a különböző nemzetiségű gyermekek hogyan válnak érzékenyvé egy második nyelv iránt és miként fogadnak be egy második vagy egy idegennyelvet. Bemutatjuk, hogy itt Magyarországon hogyan valósul meg egy kétnyelvű óvodában a gyermekek ismerkedése az idegennyelvvvel, milyen nyelvi anyagot és módszereket alkalmaznak az óvónők, hogyan működik, és milyen eredményeket hoz a vizsgált óvodában a nyelvelsajátítás folyamata.

Dolgozatunk hat részből áll: bevezetés, válogatás a kétnyelvűséggel foglalkozó szakirodalomból, egy kétnyelvű óvoda és a kétnyelvűségre nevelés tapasztalatai, a korai idegennyelv-tanulás előnyei és hátrányai, befejezés, melléklet, irodalomjegyzék.

A szakirodalmi részben meghatároztuk a kétnyelvűség és a korai idegen-nyelvi nevelés definícióját és a közöttük lévő összefüggéseket. Eszerint a kétnyelvűség és a korai idegen-nyelv-elsajátítás igen szoros kapcsolatban állnak egymással. A kétnyelvűvé válás feltétele az, hogy a gyermek anyanyelvén (első nyelven) kívül a második nyelvet kisgyermekként, esetleg csecsemőként sajátítsa el. Dolgozatunk fő részét a szakirodalom elemzése és a magyar-német kétnyelvű óvodában folytatott megfigyeléseink és kutatásaink alkotják. Munkánk során betekintést nyertünk az óvoda napirendjébe, foglalkozásaiba, elemeztük az óvoda ütemtervét, interjút készítettünk óvónőivel, majd feldolgoztuk az interjúk anyagát. Mindezek után

hipotéziseinket igazolva láttuk. Ezért öröndetesnek tartanánk Magyarországon a kétnyelvű óvodák számának növelését.

A dolgozat kitér a korai idegennyelvi nevelés további kérdéseire is: milyen életkorban érdemes elkezdni, milyen módszerekkel sajátítsák el a gyerekek az idegennyelvet, melyek a korai idegennyelvi nevelés során felmerülő kételyek, nehézségek.

Munkánkat teendőink megtervezésével kezdtük. Következő lépés a szakirodalom tanulmányozása, majd elemzése volt. Ezt a megfigyelések elvégzése, az óvodai ütemterv elemzése, az interjúk elkészítése és kiértékelése, majd a konklúziók levonása követte. A tapasztaltak alapján egy saját óvodai foglalkozást is megterveztünk.

Bízunk abban, hogy dolgozatunkkal hozzájárulunk a korai idegennyelvi nevelés területének jobb feltárásához és megismertetéséhez.

1.2. Bábel tornyának mitológiája

Valószínűleg mindenki ismeri a kifejezést, hogy „bábeli zűrzavar”. És az sem újdonság senkinek, hogy ez a mítosz a nyelvek keveredéséhez köthető.

„A Bábel- történet szerint az emberek nagyravágyása, büszkesége és mohósága lobbantotta haragra az Urat, aki mérgében összekeverte a nyelveket, hogy az emberek ne értsék meg egymást. Ez a történet különböző kultúrákban különbözőképpen él. Vannak, akik átokként élik meg a soknyelvűséget, Isten büntetéseként, de el lehet gondolkodni „Bábel áldásairól”.¹

E történet szerint így jöttek létre a Földön a különböző nyelvek.

Ez a mitológiai történet nem elégíti ki a mai kor kutatóit, pedagógusait a két- és többnyelvűség kialakulására vonatkozóan.

¹ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 9. oldal

2. Válogatás a kétnyelvűséggel foglalkozó szakirodalomból

Az 1980-as években több kutató is végzett a témával kapcsolatban kutatásokat. Ezek során meghatározták, hogy mi is valójában a kétnyelvűség, leírták, hogy hogyan alakult ki, és milyen összefüggések találhatók a kétnyelvűség és a többnyelvűség között.

2.1. A kétnyelvűség fogalma és kialakulása

A kétnyelvűség kutatása a szociolingvisztika területéhez tartozik. Az 1960-1970-es években kezdett önálló kutatási területté válni. Bár rengeteg kutatást végeztek ezen a tudományterületen, az eredmények mégis ellentmondásosak, sok megválaszolatlan kérdés van még. A kutatók számtalan módon és aspektusból próbálták meghatározni, ennek ellenére a kétnyelvűségnek még sincs konkrét definíciója.

A kétnyelvűség, azaz a bilingvizmus jelen van a világ minden országában, az emberiség több mint fele két- vagy többnyelvű.

A kétnyelvűség többféleképpen kialakulhat. A szakirodalom² adatai szerint csaknem 4-5000 nyelv van a világon, és kb. 200 állam. Ugyanakkor mindössze 25 állam vallja magát kétnyelvűnek. Ennek több oka is lehet. Oka lehet például egy külföldön élő család, vagy egy vegyes házasság, ahol a két szülő nem egy nyelvet beszél. A bevándorlások és a gyarmatosítások következtében, mind az ott élőknek, és az újonnan érkezőknek meg kellett ismerniük egymás nyelvét, hogy kommunikálni tudjanak. Európában számos példa volt erre, pl.: a háborúk idején az emigrációk, vagy az ország részek leválasztásakor, vagy Amerikában a gyarmatosítások folyamán.

Ezekben az esetekben tömeges vagy társadalmi kétnyelvűségről beszélhetünk. A másik kiindulópont, ami szerint a kétnyelvűséget vizsgálhatjuk az egyedi vagy egyéni kétnyelvűség. Jelen dolgozat az egyéni kétnyelvűséggel, azon belül is leginkább a gyermekkori kétnyelvűséggel foglalkozik.

Napjainkban egyre nagyobb elvárások jelennek meg azzal kapcsolatban, hogy az emberek a munkahelyükön tudjanak idegennyelveken is kommunikálni. Ahhoz, hogy ezeknek az elvárásoknak meg tudjanak felelni, legjobb, ha már kisgyermek korban elkezdik az idegennyelvekkel való ismerkedést. Szerencsére erre már egyre több helyen nyílik

² Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Pannon Egyetemi Kiadó, 2004, 13. oldal

lehetőségük a kisgyermeknek, például bölcsődékben, óvodákban és iskolákban. A későbbiekben még visszatérünk ennek a témának a részletes kifejtésére.³

2.1.1. Grosjean⁴ elképzelése a kétnyelvűségről

Francois Grosjean 1989-ben fogalmazta meg elképzelését a kétnyelvűségről, melyet az 1933-as bloomfieldi definíció ihletett meg. Ez egy maximalista szemléletmód volt. Ezt vette kritika alá Grosjean. A kutató a nyelvtudás szintjét a funkció felől közelítette meg, miszerint „az a kétnyelvű, aki a két nyelvet a mindennapi életben más-más helyzet, más-más személyekkel, más-más témában – szükségletinek megfelelően- felváltva képes használni.”⁵

Grosjean külön értekezést írt arról, miszerint a kétnyelvű ember nem tekinthető két egynyelvű egyénnek, tehát úgy kell kezelni, mint egy önálló, de teljes rendszert. Míg ezzel ellentétben a monolingvis szemléletet követő kutatók véleménye szerint a kétnyelvű két egynyelvű egy személyben. Elméletüket arra alapozzák, hogy egy kétnyelvű embernek két különálló és elhatárolható nyelvi kompetenciája van, hasonlóképp, mint két egynyelvű embernek.

2.1.2. A nyelvek csoportosítása Weinreich⁶ szerint

A téma másik jeles kutatója Weinreich, aki a nyelvek függetlenségéhez, illetve egymástól való függéséhez kapcsolódóan tett meghatározásokat. Ez alapján háromféle kétnyelvűséget különböztetett meg.

³ A kétnyelvűség, és a korai idegennyelv-elsajátítás igen szoros kapcsolatban áll egymással. Ahhoz, hogy valaki kétnyelvű válhasson, ahhoz az anyanyelvén (első nyelven) kívül a második nyelvet kisgyermekként, esetleg csecsemőként sajátítja el, azaz megjelenik a korai idegennyelv-elsajátítás. Ezért is nem választható teljesen szét a korai idegennyelv-elsajátítás és a kétnyelvűség.

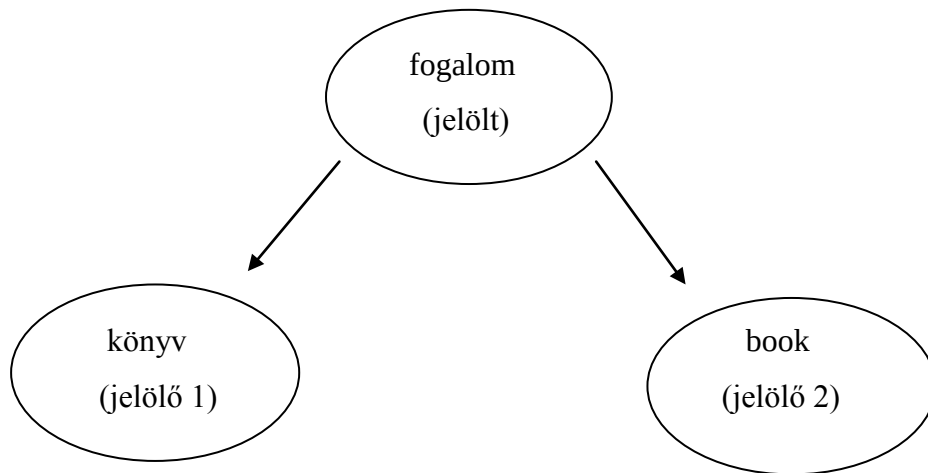
⁴ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Pannon Egyetemi Kiadó, 2004, 17-21. oldal

⁵ Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, 2007., 12. oldal, Francois Grosjean meghatározása

⁶ Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, 2007., 33-34. oldal

1. Összetett kétnyelvűség

Az összetett kétnyelvű egyén egy fogalomhoz (jelölt) rendel legalább két jelölőt (könyv, book):

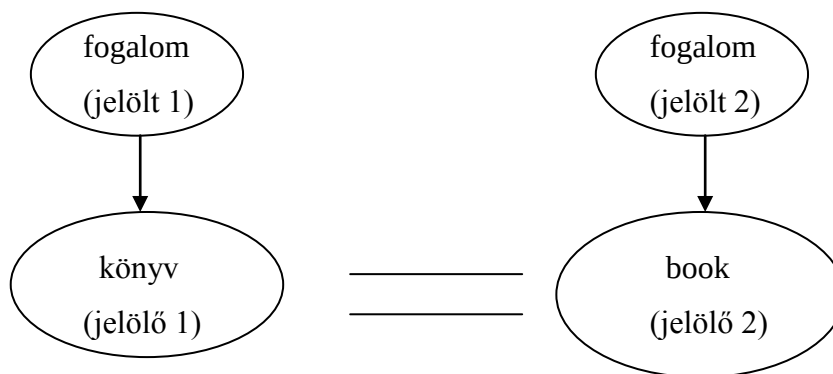

Az összetett kétnyelvűség reprezentációja⁷

⁷ Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, 2007., 33. oldal, 3. ábra

2. Koordinált kétnyelvűség

A koordinált kétnyelvű ember két külön rendszerben tárolja a két különböző nyelv adatait. Minden egyes fogalomhoz kapcsol egy jelölőt, és a jelölők között ismer fel összefüggéseket.

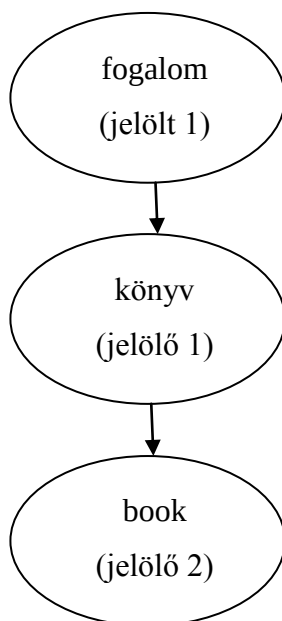
A koordinált kétnyelvűség reprezentációja⁸

⁸ Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, 2007., 34. oldal, 4. ábra

3. Alárendelt kétnyelvűség

Ez a kétnyelvűség, akkor van jelen, ha a tanuló a második nyelvet az elsőn keresztül tanulja. Ilyenkor a tanuló az anyanyelvéhez hasonlítja a második nyelvet.

A szubordinatív kétnyelvűek jobb esetben koordinált, vagy összetett kétnyelvűekké válhatnak, ha megfelelő hozzá a nyelvi tudásuk.

A szubordinatív kétnyelvűség reprezentációja⁹

⁹ Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, 2007., 34. oldal, 5. ábra

2.1.3. A kétnyelvűség életkor szerinti meghatározásai

A kétnyelvűséget életkor alapján 3 részre oszthatjuk fel¹⁰

- csecsemőkori (születéstől kezdve két nyelven nevelik)
- gyermekkori (3 éves kor körül kezdi el tanulni a második nyelvet)
- felnőttkori (felnőtt korban kezdi el a második nyelvet tanulni)

2.1.4. A két nyelv időrendbeli viszonya szerint:

- szimultán
- konszekutív v. szukcesszív

A mai kutatások alapján nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy hol van a határ a szimultán és a konszekutív kétnyelvűség között.

A szimultán és a konszekutív kétnyelvűség közötti határ

McLaughlin¹¹ úgy vélte, hogy a határt a szimultán és a konszekutív kétnyelvűség között a 3 éves kor jelenti. Tehát, aki 3 éves koráig megkezdte a második nyelv elsajátítását, az szimultán kétnyelvű lesz. Azonban, ha 3 éves kora után kezdi ezt meg, akkor konszekutív kétnyelvűségről beszélhetünk.

A Meisel-féle¹² kétnyelvű első nyelvelsajátítás

Szerinte a szimultán kifejezés nem volt megfelelő, ezért új terminus technicust terjesztett elő: kétnyelvű első nyelvelsajátítás. Ez az eset akkor fordul elő, ha a gyermek 1 hónapos kora előtt megkezdődik a második nyelvvel való ismerkedése.

¹⁰ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 21. oldal

¹¹ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 21. oldal

¹² Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 21-22. oldal

A kétnyelvű első nyelvelsajátítás De Houwer¹³ nézetei szerint

A kutató megcáfolja Meisel véleményét az időbeni határról, miszerint 1 hónapon belül találkoznia kell a gyermeknek a második nyelvvel. De Houwer tágnak tartja ezt az időintervallumot, szerinte a gyermeknek már 1 hetes korában meg kell ismerkednie a második nyelvvel.

A tudós azért választotta ezt az időszakot, mert a csecsemő születése után kb. egy hetet tölt a kórházban édesanyjával, és csak ezt követően, otthon találkozik édesapja anyanyelvével.

Elsajátítás módja szerint:

- mesterséges úton, azaz szervezett kereteken belül
- természetes, azaz spontán módon

Mesterséges módon:

Az instrukcionált módon való nyelvtanulás esetében nagy szerepe van annak, hogy a gyermek milyen életkorban van. Ezt a tanulási módot nem ajánlatos az óvodás kor előtt elkezdni. Ennek oka, hogy az óvodás korban való tanításnak/nyelvi nevelésnek saját módszertana van.

Természetes módon:

Ebben az esetben a második nyelv jelen van a mindennapokban, létfontosságú, hogy a gyermek ezen a nyelven is meg tanuljon kommunikálni.

2.1.5. Motiváció a nyelvtanuláshoz

A nyelvtanulás egyik legfontosabb eszköze a motiváció. Ha ez nincs jelen, nem érti a gyermek, hogy miért nem beszélhet a megszokott módon, akkor nem hajlandó egyik nyelven sem kommunikálni.

A természetes módon való nyelvtanulásnál alapvetően jelen van ez a motiváció, mivel a mindennapi élethez szüksége van a második nyelvre is. Itt a kommunikáció a fontos, nem a nyelv. Tehát a személyhez kötött nyelvhasználat nagy motiváció lehet egy gyermek számára.

¹³ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 99. oldal

A mesterséges módon való tanulásnál azonban ez nincs meg.

A nyelvelsajátítás nagymértékben függ attól, hogy milyen a gyermek személyisége. Mennyire rugalmas, milyen az alkalmazkodóképessége, mennyire tudja megállni a helyét új helyzetekben. Erre egy érdekes példa, amikor egynyelvű magyar gyermekeket Lengyelországba vittek, az ott élő nagymamához és unokatestvérekhez. A cél az volt, hogy a magyar gyerekek megtanuljanak lengyelül. Ám mire a szülők pár hét múlva értük mentek, azt tapasztalták, hogy a lengyel unokatesók kitűnően beszéltek magyarul, míg a magyar gyermekek meg sem tudtak szólalni lengyelül.

2.1.6. A nyelvelsajátítás típusai és a kétnyelvűvé válás

2.1.6.1. Nem domináns családnyelv

Mit értünk nem domináns családnyelv alatt?

Ez a helyzet akkor áll fent egy családban, amikor a szülők különböző anyanyelvűek, és az egyik szülő anyanyelve a közösség nyelve. Ennek ellenére mind a két szülő a nem domináns nyelvet beszéli a gyermekkel, tehát nem a közösségi nyelvet. A gyermek így a domináns nyelvvel csak az otthonán kívül találkozik. Pl.: óvodában, iskolában, közösségi helyeken.

A nem domináns családnyelv kutatói közül először Oksaart említjük meg, aki kutatásokat végzett ebben az érdekes témában.

Els Oksaar¹⁴ nem domináns családnyelvhez tartozó vizsgálatai

A kutató a nem domináns családnyelv azon formáját vizsgálta, amikor a szülők anyanyelve megegyezik, de a közösségben a domináns nyelv egy másik nyelv.

Els Oksaar észt származású, Németországban élő nyelvész így vall személyes tapasztalatairól: „A fiam 29 éves, és már iskoláskora előtt megtanult négy nyelven: észtül, svédül, németül és angolul. Azt, hogy nem lesz sok gondja az iskolában a franciával, előre lehetett sejteni. Én is többnyelvűként nőttem fel, de az észtet tartom az anyanyelvemnek. Hamburgban is észt nyelven beszélünk odahaza, és ha egyszer csak elkezdenénk németül vagy svédül beszélni egymáshoz, az olyan lenne, mintha megváltoznának a köztünk lévő érzelmi viszonyok.

¹⁴ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 101. oldal

Merevvé és távolságtartóvá válna minden. Mert már annak is jelzésértéke van, hogy melyik nyelven szólalunk meg.”¹⁵

Oksaar gyermekének a nyelvi fejlődését, különösen a fonetikai fejlődését elemzi. Vizsgálata közben, azt fedezte fel, hogy a fia tökéletesen használta az észtre jellemző hosszú magán- és mássalhangzókat, annak ellenére, hogy a svédben ez egyáltalán nincs jelen. Ugyan a kezdetekkor még keverte a két nyelvet, de végül ez a probléma is eltűnt.

További tudósok, akik ezzel a témával foglalkoztak:

Fantini¹⁶ megfigyelései

Ő is fia nyelvi fejlődését figyelte meg. Hónapról- hónapra készítette el feljegyzéseit arról, hogy fia miként sajátítja el a spanyol és az angol nyelvet. Részletesen megfigyelte, hogy a spanyol és az angol nyelvre jellemző vonásokat hogyan tudja alkalmazni. Fantini szerint a kétnyelvűeknél fontos, hogy rájöjjenek, a nyelvi kommunikáció során egynél több hangrendszert is lehet használni. Megfigyelései alapján állítja, hogy egyik hangrendszer uralkodik a másik felett. A gyermekek nem mindig tudják ezeket a hangrendszereket helyesen alkalmazni, tehát nem ejtik ki helyesen a hangokat, amely az interferenciának tudható be. Ez idegen hangzást okozhat.

Két nem-domináns családnyelv és ezektől eltérő közösségi nyelv

Ez azoknál a családoknál van jelen, ahol a szülők anyanyelve különböző, és a közösség nyelve is más. A gyermekkel a szülők saját anyanyelvükön beszélnek. Ebben a témában Navracsics Judit készített kutatásokat. Ez a kutatás a többnyelvűség vizsgálatával foglalkozik.

2.1.7. Az „Egy személy, egy nyelv” –nyelvelsajátítási modell

Ebben az esetben a szülők különböző anyanyelvűek, de mindketten beszélnek egymás nyelvét, és a közösség nyelve az egyik szülő anyanyelve. A gyermekhez pedig mindkét szülő a saját anyanyelvén szól.

¹⁵ http://nyelvtanulaskisgyermekkorban.blog.hu/2011/09/09/mire_jo_ha_ketnyelvu_a_baba

¹⁶ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 100. oldal

Ebben a témában – többek között – az alábbiakban felsorolt kutatók végeztek kutatásokat:

- Ronjat
- Leopold
- Taeschner
- Volterra
- Hoffmann
- Meisel
- De Houwer
- Lanza
- Deuchar

Ronjat¹⁷ vizsgálata a nyelvi fejlődés területén

A kutató egynyelvű francia és egynyelvű német gyermekek nyelvi fejlődését vizsgálta. Ő határozta meg az „egy szülő- egy nyelv” elvet, ami azt jelenti, hogy ha a családban nem egynyelvű a két szülő, akkor mindketten a saját nyelvükön szólnak a gyermekhez. Így a gyermek már a kezdetektől két különböző nyelv vonásaival találkozhat. Ezt az elvet ma is nagyon sokan előnyben részesítik, annak érdekében, hogy a gyermeküknek könnyebb legyen a nyelvtanulása.

Hildegard kétnyelvűség-kutatása

Leopold¹⁸ német nyelvű, USA-ban élő nyelvtanár volt, felesége angol anyanyelvű. Lányáról, Hildegardról készített feljegyzéseket, hogy miként sajátította el a két nyelvet, édesanyja által az angolt, édesapja által pedig a német nyelvet. Ez a munkája volt az első leírás, amely a gyermekkori kétnyelvűségről szól.

Hildegard míg 2 éves lett szabadon keverte a nyelveket, nem számított, hogy épp kihez beszélt. Csak ez után kezdte el személyekhez kötni a nyelvhasználatot. (Ekkor búcsúzott apjától először lefekvés előtt „Nacht Papa”-val „night-night” helyett.)

¹⁷ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 95. oldal

¹⁸ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 95-96. oldal

Kutatása alatt kétszer fordult elő, hogy kislányának angol nyelvi környezetét a német váltotta fel. A második alkalommal 6 hónapot töltöttek Németországban, melynek köszönhetően a német lett a gyermek domináns nyelve. Az USA-ba való visszatérés után azonban visszatért a gyermek számára az angol, mint domináns nyelv.

Leopold egyszer 6 hétig kényszerült távol maradni lányától, s ez idő alatt Hildegard szinte elfelejtette a német nyelvet. Bár mindent megértett, amit édesapja németül mondott neki, megszólalni azonban nem szólalt meg a nyelven.

Ebből a tudós arra következtetett, hogy ha a gyermeknek megszakad a kapcsolata az egyik nyelvével, akkor azt kb. fél év alatt elfelejti, tehát elég rövid idő alatt.

Angol-holland kétnyelvű kislány nyelvi fejlődése

De Houwer egy angol-holland kétnyelvű kislánnyal végzett kutatásokat. 10 hónap alatt 19 spontán beszélgetést rögzítettek a kislány otthonában. Kate-hez édesanyja születésétől fogva angolul, édesapja pedig hollandul beszélt. Mikor a felvételek készültek, Kate Antwerpenben tartózkodott, ahol a környezetnyelv a holland volt, mégis sokszor találkozott az angollal is. Tehát mindent összevetve, az angol, és a holland nyelv Kate életében kb. ugyanannyira volt jelen. A kislány kiemelkedő kódváltási készséggel rendelkezett, így beszéde kb. egy szintre volt tehető egynyelvű társai beszédével.

De Houwer összevetette Kate adatait a három év körüli egynyelvű gyermekek nyelvhasználatával, amiből kiderült, hogy mind a holland, mind az angol nyelvi adatok nagyon hasonlítottak az egynyelvű gyermekek adataihoz. De Houwer azt gondolta, hogy Kate mindkét nyelven teljes mértékben anyanyelvi szinten tud kommunikálni, de erről nem végeztek különösebb kutatásokat.

Kate az alapján választotta meg a beszédnyelvet, hogy beszélgetőpartnere milyen nyelven szólt hozzá.

Kate megfigyelt eredményei alapján számos tanulmányt készítettek más bilingvis gyermekekről is, melyek ugyanazt az eredményt hozták, miszerint a kétnyelvű gyermekek nyelvválasztását a beszélgetőpartner nyelve határozza meg, másfelől pedig azt is mutatja, hogy leggyakrabban a két használt nyelv főnevei keverednek a gyermek beszédében.

Deuchar¹⁹ helyhez és szituációhoz kötött kétnyelvűség-elmélete

Deuchar angol-spanyol kétnyelvűségéről folytatott vizsgálatokat. Családja nem követte az „egy személy- egy nyelv elvét”, hanem helyhez kötötten választották meg a beszélt nyelvet. Így a kislányban az az elmélet rögzült, hogy ha otthon tartózkodnak, akkor angolul, ha pedig elhagyják otthonukat, akkor spanyolul kell beszélnie. Tehát ezért mondhatjuk azt, hogy a nyelv használata ebben az esetben nem személyhez kötött, hanem helyhez és szituációhoz.

¹⁹ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 100. oldal

3. Egy kétnyelvű óvoda és a kétnyelvűségre nevelés tapasztalatai

3.1. A Kinder Ovi, a kecskeméti magyar-német kétnyelvű óvoda bemutatása

A Kinder Ovi dekorációja a bejáratnál

A kecskeméti Kinder Ovi magyar-német nemzetiségi magánóvoda 2000 szeptemberében nyitotta meg kapuit. Jelenleg a 4 épületben, 8 csoport működik, ebből 7 óvodai, 1 mini. Egy csoport van, melyben az összes gyermek magyar nemzetiségű, a többiben magyar és német gyermekek vegyesen találhatók.

Az óvoda 1 éves kortól fogadja a gyermekeket, és egészen az iskolába kerülésig biztosítja számukra a megfelelő nevelést. 2002 óta szoros kapcsolatot ápol a Kinder Ovi a Helyi Német Kisebbségi Önkormányzattal, mely mind anyagi, mind erkölcsi támogatást biztosít számukra. E kapcsolat segítségével pedig létrejött egy kapcsolat a Vásárhelyi Pál Általános Iskolával, melynek köszönhetően a Kinder Oviban végzett gyermekek német nemzetiségi osztályban folytathatják a tanulást, és a német nyelv elsajátítását.

A Kinder Ovi célja, hogy a Kecskeméten élő német kisebbség óvodai igényeit kielégítse, és hozzájáruljon az ebbe az óvodába járó gyerekek életminőségének fejlesztéséhez.

Minderre különösen nagy igény lett a városban, amikor 2008. 06. 18-án nyilvánosságra hozták, hogy a Mercedes-Benz új gyártási telephelye Kecskeméten épül fel.

A Mercedes-gyár révén sok német nemzetiségű vezető települt be családjával együtt a városba. A gyermekek korosztályuknak megfelelően a Lestár Péter Kereskedelmi Szakközép- és Szakiskolába és a Vásárhelyi Pál Általános Iskola német nemzetiségi, ill. német tanterv szerint működő osztályaiba járnak, az óvodáskorúakat pedig a Kinder Ovi fogadja.

Az óvodában olyan szakképzett óvónők dolgoznak, akik a német nyelvet magas szinten beszélik, a gyermekeket anyanyelvi szinten nevelik németül. Ezen kívül dolgozik az óvodában egy német nemzetiségű óvónő is, aki egyáltalán nem beszéli a magyar nyelvet.

3.2. Az óvodai ütemterv bemutatása és elemzése. A kétnyelvű nevelés helye az óvodai ütemtervben

Az óvodából kapott ütemterv magyar gyermekek számára tervezett, német nyelvű neveléshez. Olyan ütemtervvel nem rendelkezik az óvoda, ami német gyermekeknek szól. Ennek ellenére megfigyeléseink során több alkalommal megbizonyosodhattunk róla, hogy a német gyermekek is megismerkednek a magyar versekkel, dalokkal, játékokkal, mondókákkal és szókincsük is igen fejlett.

3.2.1. Általános jellemzés és célkitűzés

A Kinder Ovi célja elsősorban, hogy a gyermekek számára kétnyelvű alapszókincszet adjon, hogy a gyerekek hétköznapi kifejezéseket tanuljanak, amelyeket a mindennapokban használni tudnak. A gyermekekkel alapvető, számukra érdekes és hasznos témákat dolgoznak fel. Ilyenek például a család, a számok, köszönések, étkezés, tárgyak, gyümölcsök, zöldségek, állatok, játékok, „a mosdóban”, „a fejünk”, dalok, dalos játékok, mesék, és az öltözködés.

3.2.2. A foglalkozások anyaga (fejlesztési területek)

Köszönési formák

A legelső dolog, amivel a belépéskor a gyermek találkozik a köszönések különböző fajtája, ezért ezzel ismerkednek meg leghamarabb. (Guten Morgen! , Guten Tag! , Guten Nacht! , Tschüß! , Auf Wiedersehen! .) Ehhez a témához kapcsolódik egy dal is, melyet megtanítanak a gyermekekkel. Ez a magyar gyermekeknek idegennyelven zajlik, a német gyerekeknek pedig természetesen anyanyelven:

„Guten Tag, guten Tag!

Hallo, wie gehts?

Guten Tag, guten Tag!

Hallo, wie gehts?

Danke, prima gut.

Danke, prima gut.

Danke, prima gut.

Tschüß! Auf Wiedersehen!”

Általános alapszókincs

Ezután a legáltalánosabb kifejezésekkel és szavakkal ismerkedhetnek meg a gyermekek. Ezek személyes névmások, felszólítások, és azok a beszédfordulatok, amelyeket nap, mint nap használni fognak.

A különböző témákat különböző módszerekkel és eszközökkel dolgozzák fel. Ezek lehetnek dalokkal, énekes játékokkal, játékokkal, mondókákkal, versekkel, mesékkel, táncokkal, képekkel, kérdésekkel, mesefilmekkel, tevékenységekkel.

Módszerek és eszközök

A következő részben kifejtjük, hogy mely témákhoz milyen kifejezések és szófordulatok tartoznak, és milyen eszközökkel és módszerekkel ismertetik meg ezeket a gyermekekkel.

Az ütemterv részletes bemutatása

A család - die Familie

Fingerspiel- ujj játék

Auf Deutsch:	Magyarul:
„Das ist der Vater mit dem Hut. Das ist die Mutter, schön und gut. Das sind die Kinder: eins, zwei, drei. Sie gehen in einer Reih’.”	„Ez itt az apa kalappal. Ez itt az anya, szép és jó. Ezek itt a gyerekek: egy, kettő, három. Mind egy sorban mennek.

Eszközök: a gyermekek saját keze, képek a családról.

A számok- die Zahlen

Kinderreim - Mondóka

Auf Deutsch:	Magyarul:
Eins, zwei- Polizei	Egy, kettő- rendőr
Drei, vier- Offizier	Három, négy- katonatiszt
Fünf, sechs- Alte Hex	Öt, hat- öreg boszorkány
Sieben, acht- Gute Nacht!	Hét, nyolc- Jó éjszakát!
Neun, zehn- Putzt die Zähne!	Kilenc, tíz- Mosd a fogaid!
Elf, zwölf- Kommen die Wölfe!	Tizenegy, tizenkettő- jönnek a farkasok!

Auf Deutsch:	Magyarul:
Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun, zehn. Ein Stock, ein Hut, ein Regenschirm, und vorwärts, rückwärts, seitwärts, bei und ... (Die Kinder gehen nach einem bestimmten Rhythmus und singen eine Melodie.)	Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc, tíz. Egy bot, egy kalap, egy esernyő, előre, hátra, oldalra és mellé... (A gyerekek lépdelnek egy bizonyos ritmusra és énekelnek egy dallamot.)

Étkezés- Beim Essen

Az étkezéshez kapcsolódó általános kifejezések és mondatok, melyekre a gyermekeknek minden nap szükségük van:

Auf Deutsch:	Magyarul:
Guten Appetit!	Jó étvágyat!
Danke schön!	Köszönöm szépen!
Wir essen heute Fleischsuppe.	Ma húslevest eszünk.
Möchtest du noch...?	Szeretnél még...?
Wer möchte Brot?	Ki szeretne kenyeret?
Wasser oder Tee möchtest du trinken?	Vizet vagy teát szeretnél inni?
Nimm einen Teller!	Hozz egy tányért!
Du hast keinen Löffel. Bring bitte einen!	Neked nincs kanalad. Hozz egyet magadnak!
Nimm Platz!	Foglalj helyet!
Wir warten auf einander.	Megvárjuk egymást.
Du sollst langsam essen.	Lassabban kellene enned.
Bist du satt?	Jól laktál?
Hast du Hunger?	Éhes vagy?
Hast du Durst?	Szomjas vagy?

Az étkezéshez kapcsolódóan egy dalt is megismernek a gyermekek:

Auf Deutsch: Wir haben Hunger, Hunger, Hunger, haben Hunger, Hunger, Hunger, haben Hunger, Hunger, Hunger, haben Durst. Wo bleibt der Käse, Käse, Käse, bleibt der Käse, Käse, Käse, bleibt der Käse, Käse, Käse, bleibt die Wurst?	Magyarul: Mi vagyunk éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, éhesek, és szomjasak. Hol marad a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, a sajt, és a kolbász?
---	--

A mosdóban- Im Waschraum

Auf Deutsch:	Magyarul:
Wasch dir die Hände!	Mosd meg a kezed!
Geh auf die Toilette!	Menj WC-re!
Hast du dir die Hände gewaschen?	Megmostad a kezed?
Hast du Pipi gemacht?	Kell pisilned?
Putz die Zähne!	Mosd a fogad!
Komm, ich gebe dir Zahnpaste?	Gyere, adok fogkrémet!

A fej- Der Kopf

Auf Deutsch:	Magyarul:
das Haar	haj
das Ohr	fül
der Mund	száj
die Nase	orr
das Auge	szem

Archoz kapcsolódó mondóka:

Auf Deutsch:	Magyarul:
Kopf, Ohren, Haare, hier ist meine Nase. Augen und Mund. Ich bin gesund.	Fej, fülek, haj, itt van az én orrom. Szemek és száj. Egészséges vagyok.

Az alvás- Beim Schlafen:

Auf Deutsch:	Magyarul:
Wo ist dein Bett?	Hol az ágyad?
Wo ist dein Schlafanzug?	Hol van a pizsamád?
Schöne Traume!	Szép álmokat!
Mach die Augen zu!	Csukd be a szemed!
Wir schlafen ein bisschen.	Alszunk egy kicsit.
Sei still, bitte!	Maradj csöndben, légy szíves.

Deine Mutti kommt gleich.	Nemsokára jön anyukád.
Hast du gut geschlafen?	Jót aludtál?

Az alváshoz kapcsolódó dal:

Auf Deutsch:	Magyarul:
Schlaf, Kindchen, schlaf! Der Vater hüt die Schaf, die Mutter schüttelt's Bäumelein, Da fällt herab ein Träumelein. Schlaf, Kindchen, schlaf!	Aludj, kicsi, aludjál! Apa őrzi a báránykát, Anya megrázza a kis fát, Lehullnak a kis álmok. Aludj, kicsi, aludjál!
Schlaf, Kindchen, schalf! Am Himmel ziehn die Schaf, die Sternlein sind die Lämmerlein, der Mond, der ist das Schäferlein. Schlaf, Kindchen, schlaf!	Aludj, kicsi, aludjál! Az égen báránykák úsznak, A kis csillagok a báránykák, A hold az ő juhászuk. Aludj, kicsi, aludjál!

Játékok- Spiele

Az állatok, a ruhadarabok, a gyümölcsök, zöldségek, ételek és a tárgyak nevét a gyermekek játékos formában sajátítják el, az ehhez tartozó játékok nevével együtt. Abban, hogy ezekben a témákban a gyermekek jól el tudjanak igazodni, nagy szerepet játszik a szókincs, és ezért szükséges annak fejlesztése.²⁰

Az ütemtervben lévő témák, szavak, játékok, dalok és mondókák mind megfelelnek a gyermekek fejlettségi szintjének. Ezek megfelelő mértékben fejlesztik nyelvi tudásukat és a játékoság elve is érvényesül bennük.

²⁰ Az ehhez tartozó szógyűjtemény megtalálható a mellékletben.

3.3. Egy foglalkozás leírása, elemzése és a tapasztalatok összefoglalása

Kutatásaink keretén belül meglátogattuk a Kinder Ovit, a kecskeméti magyar- német, kétnyelvű óvodát. A látogatás célja a kétnyelvű nevelés körülményeinek, feltételrendszerének, folyamatának megfigyelése.

Megfigyelési szempontok és a kapott adatok, információk:

- A foglalkozáson résztvevő gyermekek száma és anyanyelve: 16 fő (14 német, 2 magyar)
- Az óvónők anyanyelve és nyelvi felkészültsége: 2 óvónő, anyanyelvük magyar, a németet felsőfokon beszélik.
- A foglalkozáson használt nyelv(ek), a két nyelv használatának alkalmai: német és magyar, az egész foglalkozás alatt a magyar és a német nyelv vegyesen volt jelen.
- A gyermekek kiejtése a két különböző nyelven: Megfigyeléseink alapján a német gyermekek hamarabb megszólalnak magyarul, mint a magyar gyerekek németül. A német gyermekek kiejtése meglepően helyes magyar nyelven, helyesebb, mint hasonló korú, magyar gyermekek német kiejtése.
- A gyerekek nyelvi szintje: anyanyelven, az idegen vagy második nyelven: A kutatásaink során megfigyelt német anyanyelvű gyermekek hamarabb eljutottak a magyar nyelvben a megértés szintjére, mint a hasonló korú, magyar anyanyelvű gyermekek a németben. A német nemzetiségű gyermekek beszédprodukciója magas szinten van magyar nyelven is. (Pl.: a német gyermekek nagyon szépen megfogalmazták, szép kiejtéssel mondták el válaszukat az óvónő kérdésére, mikor azt kérdezte tőlük, mivel szeretnének foglalkozni, ha felnőnek.)

A foglalkozás menete, a végzett tevékenységek:

Mikor megérkeztünk a csoportszobába, a gyermekek már a játszószőnyegen körben ültek. Köszöntésünkre egy német dalt énekeltek el, amelyhez körbe jártak kézen fogva. Ezután leültek körbe, és bemutatkoztak nekünk a gyermekek. Persze ezt is tevékenységbe ágyazva. Az óvónő egy labdát indított el körbe, amelyet minden gyermek továbbgurított annak a gyereknek, akinek szerette volna. Akihez odaért a labda, attól megkérdezte az óvónő, hogy mi

a neve. A magyar gyermekektől németül, a német gyermekektől magyarul kérdezték az óvónők. (Hogy hívnak?, Wie heisst du?).

Mikor már mindenkinek hallhattuk a nevét, azt is megtudhattuk, ki mi szeretne lenni, ha nagy lesz, mivel szeretne foglalkozni. A gyermekek válaszai pl.: tűzoltó, rendőr, orvos, főállású anya stb.. Mikor mindenki elmondta, mi szeretne lenni, ezt le is rajzolták.

A látott foglalkozáson használt eszközök: labda, papírok, színes ceruzák.

3.4. Kérdőívek elemzése

Munkánk során készítettünk kérdőíveket a Kinder Oviban dolgozó óvodapedagógusokkal és az oda járó gyermekek szüleivel.

3.4.1 Óvodapedagógusok számára készült kérdőívek elemzése

A kérdőívben 12 óvodapedagógust kérdeztünk meg, melyből 11 nő és 1 férfi volt. Életkorukat tekintve nyolcan 21 és 29 év közöttiek és négyen 30 és 49 év közöttiek. Az eredményekből kiderült, hogy az óvodapedagógusok $\frac{3}{4}$ -e 1-3 éve dolgozik a szakmában, 8%-uk pedig több mint 3 éve. A megkérdezettek közül egy óvodapedagógus dolgozik a Kinder Oviban több mint 3 éve (12 éve), és az itt dolgozók 58%-a 1-3 éve dolgozik ebben az óvodában.

75 %-uk gondolja úgy, hogy ma Magyarországon az első idegennyelv az angol, két személy véleménye, hogy bármely nyelv hasznos lehet, és egy ember gondolja, hogy a német az. Azonban Kecskeméten már a megkérdezettek 92%-a gondolja úgy, hogy a német az első idegennyelv. Arra a kérdésre, hogy mennyit profitálnak a gyermekek a kétnyelvű nevelésből 10-en adták azt a választ, hogy sokat, egy-egy pedig azt, hogy keveset és hogy ez más tényezőktől is függhet. A megkérdezett óvodapedagógusok 50%-a szerint a Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelés nagyon sikeres, míg 25%-uk azt gondolja, hogy csak részben sikeres. Egy fő véli úgy, hogy csak kicsit sikeres, és ketten adták azt a választ, hogy „nem tudom”.

3.4.2 A szülők számára készült kérdőívek elemzése

A kérdőívben 20 szülőt sikerült megkérdeznünk, melyből 8 férfi és 12 nő. Életkoruk eloszlása: 4 21-29 év közötti, 14 30-49 év közötti, és 2 fő 50 feletti.

A megkérdezett szülők 70% beszéli a német nyelvet, legtöbbjük munkához is használja. A kérdőívet kitöltők 50%-a beszél angolul, és 1-1 fő spanyolul, hollandul, oroszul vagy franciául.

A kérdőív elemzéséből kiderült még, hogy a megkérdezettek közül 12 főnek van olyan gyermeke, aki iskolába kerülés előtt a Kinder Oviba járt, és 70%-a szeretné, ha kisebb gyermeke is majd ezt az óvodát látogatná.

A kérdőívet kitöltő szülők 60%-a gondolja úgy, hogy Magyarországon az angol nyelv az első idegennyelv, míg ez a szám az óvodapedagógusoknál 75% volt.

Azonban ugyanerre a kérdésre, Kecskemétre vetítve, hasonlóan az óvodapedagógusok véleményéhez, 90%-ban a német nyelvet választották.

Arra a kérdésre, hogy mennyit profitálnak a gyermekek a kétnyelvű nevelésből, 100%-uk azt válaszolta a megkérdezett szülőknek, hogy sokat.

A 9. pontban feltett kérdésre a szülők 80%-a válaszolta azt, hogy nagyon sikeres a Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelés, és 2-2 fő választotta a „részben” és a „nem tudom” válaszokat.

- Tézis. Míg az óvópedagógusok 50%-a, addig a szülők 80%-a gondolja úgy, hogy sikeres a Kinder Oviban az idegennyelvi nevelés. Tehát a megkérdezettek 65%-a gondolja így.
- Tézis. A megkérdezett óvodapedagógusok 83%-a gondolja, hogy a gyermekek sokat profitálnak a kétnyelvű nevelésből, a szülők közül pedig mindannyian, azaz 100%-uk gondolja így, azaz a megkérdezettek közel 92% találja hasznosnak a kétnyelvű nevelést.

3.5. Szakmai interjúk és konklúziók

Kutatómunkánk keretében interjút készítettünk a Kinder Ovi két óvónőjével. Mindketten több éve végeznek kétnyelvű nevelést az óvodában.

3.5.1. Az interjúk célja:

Célunk az volt, hogy az eddigi kutatásaink alatt olvasottakat a gyakorlatot jól ismerő pedagógusok tapasztalataival is összehasonlítsuk.. Emellett szeretnénk volna meglátni, hogy hogyan folyik a korai idegennyelvi nevelés a Kinder Oviban, milyen módszereket, eszközöket alkalmaznak, hogy sikeres legyen ez a nevelés. Ezen kívül kíváncsiak voltunk arra is, mi a véleményük az általunk megkérdezett óvónőknek a korai idegennyelvi nevelésről. Az óvónői válaszokat összefoglaltuk, azok konklúzióit az összefoglalásokat követő tézisekben fogalmaztuk meg.

3.5.2. Első interjú.

Megkérdezett: Oláh Andrea, vezető óvónő

Végzettsége: tanító-német műveltségterületi és óvodapedagógus oklevél

1. Az idegennyelv/második nyelv használatának fontosságáról

Az interjúban megkérdezett óvónő azt a gondolatot emelte ki elsőnek, ami az óvoda működésének egyik alappillére. A gyermek a saját anyanyelvét otthon 2-3 évig, nap, mint nap hallva tanulja meg, hasonlóképp, itt az óvodában (jó esetben 3 évig) ugyancsak nap, mint nap hallja az idegennyelvet, ezáltal folyamatosan bővül a szókincs, javul a hallás utáni szövegértése, akárcsak az anyanyelvén. A gyermekek a nap minden szakában használják az idegennyelvet, mind foglalkozásokba ágyazva, mind pedig a foglalkozásokon kívül. Ezek közé tartozik az udvari játék, étkezések, tisztálkodás, öltözködés, és a szabad játék minden formája. Fontos tudnunk azonban, hogy a gyermek csak az anyanyelvén képes elmélyülten játszani.

- Tézis: Fontos az idegennyelv/második nyelv minél gyakoribb használata az óvodában.

2. A közös tevékenység szerepe

Ezek a csoportok a nyelv szempontjából nagyon előnyösek lehetnek, hiszen amíg a gyermekhez egy felnőtt szól, az inkább a nyelv megértését segíti (megértés szintje), addig, amíg a gyermekek együtt játszanak, hamarabb eljutnak az úgy nevezett társalgási szintig (kérdés-felelet). Ennek legfőbb oka, hogy az együtt játszás nagyban motiválja őket.

- Tézis: A közös tevékenység motiválja a gyerekeket a nyelvhasználatban. ²¹

3. A biztonságérzet jelentősége

Ha a gyermek elutasítja az idegennyelvet, azt nem szabad erőltetni. Mind a foglalkozásoknál és mind a további tevékenységek során lényeges, hogy az egyes, gyakran használt kifejezéseket minden alkalommal ugyanúgy használjuk. Így nem zavarjuk össze a gyermek nyelvi fejlődését és növeljük a biztonságérzetét.

- Tézis: Fontos a biztonságérzet megteremtése.

4. A legfőbb módszer

Az egyik legfőbb módszer, amit alkalmaznak itt a Kinder Oviban, az utánzás. Ez a módszer a leghatásosabb az ilyen korú gyermekeknél, mivel a mirror sejtek nagyban segítik a gyermekeket, hogy tökéletesen le tudják utánozni mind a mozgásokat, mind a beszédet (hangzók ejtését, arc mimika). A mindennapi beszéden kívül a Kinder Oviban ezt úgy alkalmazzák, hogy nyelvi CD-ket hallgatnak (dalok, mesék, énekes-körjátékok, versek) a gyermekekkel. Képes könyveket nézegetnek és megbeszélnek, mit látnak a képeken. Később pedig már csak a képeket látják a gyermekek és ők mondják el, mi van a képeken. Ez fejleszti az emlékezőképességüket, a szókincsüket, az asszociációs képességüket, és a beszédprodukciójukat. Az ilyen jellegű foglalkozásokon a magyar gyermekeknek németül, a németeknek pedig magyarul kell válaszolniuk.

- Tézis: A leghatásosabb módszer az utánzás.

5. Az óvodában elsajátított ismeretek a nyelvről

²¹ A nyelvhasználat alatt a vizsgált óvodában használt idegen/második nyelv használatát értjük.

A gyermekek az óvodában töltött idő alatt egy alapszókincset sajátítanak el az idegennyelvből. Leginkább csak kérdésekre válaszolnak a másik nyelven, egyszerű mondatokat képeznek. Minden nyelvnek, így a magyarnak és a németnek is különbözik a zeneisége, amit ilyen korban a gyermek még könnyen elsajátít. Ezáltal a gyermek mindkét nyelvet megfelelő zeneiséggel fogja beszélni.

- Tézis: A gyermekek elsajátítanak egy alapszókincset és a német nyelv zeneiségét.

6. Sikeresnek mondható-e a korai idegen-nyelvi nevelés?

Az óvodapedagógus véleménye szerint, a korai idegennyelvi nevelés mindenféleképp sikeresnek mondható és a későbbiek során is segíti a gyermeket. Abban is, ha egy harmadik nyelvet sajátít el, csak előnyt jelenthet.

- Tézis: A korai idegennyelvi nevelés a Kinder Oviban eredményes.

7. A kétnyelvű óvoda előnye

Azoknak a gyermekeknek, akik a Kinder Oviba járnak, az hátráltathatja az idegennyelv elsajátítását, hogy az óvoda nincs szoros kapcsolatban egyetlen általános iskolával sem. Mivel az innen érkező gyermekek más óvodából érkező gyermekekkel kerülnek egy osztályba, akik nem tanultak eddig idegennyelvet, így az alapoktól kezdik az idegennyelv elsajátítását. Ehhez viszont alapot nyújtanak az óvodában szerzett ismeretek.

A Kinder Oviba járó gyermekek ebből kifolyólag 1 nyelvvel gazdagabban érkeznek az általános iskolába, mint egynyelvű óvodába járó társaik. De nem csak ez az egyetlen előnye a kétnyelvű óvodának! Az óvónő szerint ez az életforma tágítja a világnézetüket (pl.: térképen Magyarország és Németország megkeresése), fejleszti a gondolkodásukat, és az asszociációs képességüket is, sokkal érdeklődőbbek lesznek a világ iránt.

- Tézis: Az óvodában tanult alapok elősegítik a későbbi, általános iskolai nyelvtanulást.

8. Egymás kultúrájának megismerése

Amikor a német nemzetiségű gyermekek ebbe az óvodába jöttek, magukkal hozták a saját népük kultúráját és szokásait is. Ezeket a gyermekek leginkább a naptári év ünnepeinek keretein belül ismerik meg. (pl.: nemzeti jellegzetességek, öltözködés/népi ruházat, magyarok német, németek magyar népi ruházatot viselnek). A németek közül is a legtöbben keresztények (katolikus, református), így a keresztény ünnepeket is velünk együtt ünnepelhetik. Ilyen ünnepek például a Karácsony, Húsvét. Ilyenkor a német gyerekek megismerik a magyar ételeket.

- Tézis: A magyar gyermekek megismerkednek a német nemzetiségű gyermekek kultúrájával, míg a német gyermekek a magyarokéval.

9. Van-e hátránya a korai idegen-nyelvi nevelésnek?

Az óvodapedagógus szerint nem nagyon van hátránya az idegennyelvi nevelésnek. Szerinte sem a nyelv területén, sem más fejlesztési területen nem származik hátránya a gyermeknek. Mivel a gyermek nem tud a nyelvek közt „összezavarodni”, így a kétnyelvű nevelés semmilyen hátrányt nem okozhat, csak megfelelő információ mennyiséget kell kapniuk.

- Tézis: A korai idegennyelvi nevelésből nem származik hátránya a gyermekeknek.

10. Az óvoda feltételrendszere

Az óvodának nincs konkrét feltétele az oda érkező gyermekekkel szemben, de például egy nagyon beszédhibás gyermeknek nem ajánlják annyira a kétnyelvű nevelést. De ez sem törvényszerű.

- Tézis: A Kinder Ovi minden gyermeknek lehetőséget kínál a beiratkozásra.

3.5.3. Második interjú

Megkérdezett: Holi Réka óvónő

Végzettsége: tanító- német műveltségterületi és óvodapedagógus oklevél.

Fél évet a Freiburgi Pedagógiai Főiskolán tanult a kecskeméti Főiskola Erasmus-projektje keretében.

1. Az óvónő célja és módszere

Második interjúnkat teljes egészében magyar csoport óvónőjével készítettük. Mivel a két óvónő közül csak az egyik beszél németül, így a csoportban csak minden második héten folyik idegennyelvi nevelés. Az óvónő célja ezzel, hogy a gyermekek megismerkedjenek az általános nyelvi dolgokkal, például: köszönési formák, tárgyak, állatok, évszakok, ételek, italok, helyiségek stb.

- Tézis: A gyermekek megismerkednek az általános nyelvi kifejezésekkel.

2. A német nyelv zeneiségének megismertetése a gyermekekkel

A program másik célja, hogy a gyermekek megismerjék a német nyelv zeneiségét. Ehhez német dalok, énekek, játékok, és az ehhez tartozó mozgások nyújtanak segítséget. Ennek érdekében az óvónő az átlagtól eltérő napirendet választott a csoportja számára. 9:00-kor, a szabad játék után el kell pakolniuk a gyerekeknek és egy 20 perces idegennyelvi foglalkozást tart a számukra az óvónő. Ezután kezdetét veszi a tízórai és csak ezt követően tér át az óvónő az átlagos, magyar nyelvű foglalkozásra. Ezek területei: vers, mese, vizuális nevelés, matematika, környezet, mozgás, ének.

- Tézis: Az óvónő különböző módszerekkel ismerteti meg a gyermekekkel a német nyelv zeneiségét.

3. A német nyelv megjelenése a napirendben

Mindezek mellett az egész napi tevékenység mindegyike németül zajlik. Mind az utasítások, mind a felszólítások németül hangzanak el. A gyermekek németül, német gyermekekkel együtt játszanak az udvaron és a nagycsoportosok a délutáni játszócsoportban.

- Tézis: A gyermekek egész napja németül zajlik.

4. Az alkalmazott módszerek, eszközök

Az idegennyelvi nevelés során minden lehető módszert és eszközt alkalmaznak, akár csak az egynyelvű nevelésben. Ilyenek eszközök például, cd-k, bábok, szemléltető eszközök, rövid rajzfilmek, mind ezek persze német nyelven. Havonta ún. Oviszínház van a gyermekeknek, ahol az előadott mesék, versek németül és magyarul is elhangzanak.

- Tézis: Az óvodában az idegennyelvi neveléshez számos módszert alkalmaznak.

5. Sikeresnek mondható-e a korai idegen-nyelvi nevelés a Kinder Oviban?

Mindenképp sikeresnek gondolja a Kinder Oviban zajló idegennyelvi nevelést. Tapasztalatai alapján az innen iskolába kerülő gyermekek teljesítménye kimagasló a többiekéhez képest. Könnyebben veszik az akadályokat és miután megtanulnak olvasni még inkább el tudják sajátítani a nyelvet. Segíti a kiejtésüket és a sok ismerős dolog elmélyíti eddigi tudásukat. Itt az óvodában „hozzászokik a fülük” a német nyelv zeneiségéhez és később sem lepődnek meg egy-egy másik idegennyelv hallatán.

- Tézis: A korai idegennyelvi nevelés mindenféleképpen sikeresnek mondható.

6. A két nemzet kultúrájának és szokásainak megismerése

Ebben a csoportban a magyar gyermekek megismerkednek a német szokásokkal és ünnepekkel. Ismerik a „Nikolaus”-t, itt is kétféleképpen ünneplik a húsvétot, ezen kívül fellépnek, a Vásárhelyi Pál Általános Iskolában az „Oktoberfest” alkalmából rendezendő német rendezvényen.

- Tézis: A gyermekek megismerik egymás kultúráját és szokásait.

7. Mivel jobb egy kétnyelvű óvoda, mint egy egynyelvű?

Az interjúnk alanya arra a kérdésre, hogy mivel ad többet a gyermeknek a kétnyelvű óvoda, mint egy egynyelvű óvoda, azt a választ adta, hogy a gyermekeknek nyitottságot, elfogadó képességet, jobb logikai készséget és magas szintű nyelvi nevelést ad.

- Tézis: Egy kétnyelvű óvoda többet nyújt a gyermek számára, mint egy egynyelvű.

8. A gyermekek hátránya a kétnyelvű nevelésből származóan

Az óvónő megemlített egy hátrányt is²², amely szerint már óvodásként „tanulniuk” kell a gyermekeknek, követelnek tőlük, így később, főiskolás korban beleunhatnak a tanulásba.

- Tézis: A kétnyelvű nevelésben használt módszereknek hátránya is van.

9. Gyermekek, akiknek nem ajánlott a kétnyelvű nevelés

A megkérdezett óvónő, ezt a kétnyelvű nevelési módszert nem ajánlja a hallássérült gyermekeknek.

- Tézis: A kétnyelvű nevelésben hátrányt jelenthet, ha egy gyermek hallássérült.

10. Az óvónő, mint példakép

Nevelésében nagy hangsúlyt fektet arra, hogy példát mutasson a gyermekeknek. Ezért nagyon fontos, hogy ebben is, mint minden másban, a gyermekek az óvónőjüket veszik példaként, ezért ha az óvónőn látják, hogy „rajong a német nyelvért és kultúráért”, akkor ők is szeretettel fordulnak majd az idegennyelv felé.

- Tézis: Fontos a kétnyelvűségben az óvónői példamutatás.

²² Ezt a gondolatot már mi is megemlítettük az általunk felsorolt hátrányok között.

3.6. Tervezet (Német nyelvű foglalkozás egy magyar anyanyelvű óvodai csoportban.)

Szervezés

1. A bemutató tevékenység helyszíne:

1.1. az intézmény neve: Kinder Ovi, magyar-német nemzetiségi magánóvoda

1.2. a korcsoport: nagy és középső csoport

1.2.1. létszáma: 16 fő

1.2.2. életkor szerinti bontása: 4-5 év: 10,5-6 év: 6

1.3. a tevékenység időpontja: 2012.04.10.

1.4. a tevékenység helyszíne: csoportszoba

2. A bemutató tevékenysége előkészítése

2.1. a fejlesztő tevékenység előzménye: a számok ismétlése 10-es számkörben

2.2. fejlesztő tevékenységi forma: komplex (éneke, zene, énekes játékok; matematika; környezet; rajzolás, mintázás, kézi munka).

2.3. a fejlesztő tevékenység tartalma/témája: ismétlő mondóka: „Eins, zwei Polizei...”, „Eins, zwei...”, ismétlő dal: „Puff, puff, puff”. 10-ig való számolás ismétlése játékos formában.

3. A fejlesztő tevékenység feladatai:

- oktatási feladatok: 10-ig való számolás elmélyítése.

- fejlesztési feladatok: szókincs bővítése (Stock, Hut, Regenschirm, Zähne, Zahnbürste, Zahnpaste, Besen, Schlafmützen, Isomatten, Schilder, Waffen, Hexenhut, Warze, Schwanz), logikus gondolkodás. Finom motorikus mozgás, kreativitás, képzelőerő.

Emlékezet, figyelem, térérzékelés, képzelet, ritmusérzék, éneklési készség („Puff, puff, puff”...)

-nevelési feladatok: türelemre, fegyelmre nevelés, érzelmi, értelmi nevelés.

4. Alkalmazott módszerek/eljárások: bemutatás, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, hibajavítás, értékelés, dicséret.

5. Eszközök: bot, esernyő, kalap, rendőrsapka, katonasapka, boszorkánysapka, seprű, fogkefe, fogmosó pohár, alvó sapka, párna, farkas fül és farok, színes ceruza, rajzlapok, papírból: rendőr, katona, boszorkány, pizsamás kisfiú, farkas, rendőrsapka, katonasapka, boszorkánysapka, seprű, fogkefe, fogmosó pohár, alvó sapka, párna, farkas fül és farok.

5 perc	1. Bevezetés Szervezési feladatok: - csoportszoba kiszellőztetése. - rendrakás a mesesarokban - eszközök kikészítése	Rendrakással teret biztosítok a foglalkozáshoz és a játékhoz. Az eszközök előkészítése pedig a foglalkozás gördülékenységét szolgálja.
6-8 perc	2. Motiváció A „ Puff, puff, puff...” kezdetű dalt eléneklem a gyermekeknek, közben pedig körbe járok a csoportszobában.	Mivel a gyerekek ezt a dalt jól ismerik, és mindig vonatozással játsszuk el, így a gyerekeket ezzel könnyen játékba invitálhatom.
15- 20 perc	3. Fő rész Miután kört alakítottunk szétosztom a következő játékhoz tartozó eszközöket. Ó.: „Nézzétek csak gyerekek mit hoztam nektek!” „Kuck mal Kinder, was ich euch brachte!” Előveszem az eszközöket és sorban felmutatom őket, a gyermekek pedig megnevezik azokat.	Az eszközökkel is motiválom a gyermekeket.

	Gy.: „Ez egy rendőr sapka, jelzőtábla, katonai sapka, fegyver, az egy seprű, egy boszorkánysapka, egy alvósapka, meg egy párna, fogkefe, fogmosó pohár, meg egy farkasnak a füle és a farka. Ó.: „Auf Deutsch: Polizei Hut, Schilder, Offizier Hut, Waffe, Hexenhut, Besen, Schlafmützen, Kissen, Zahnbürste, Zahnglas, Wolf Ohren und Wolf Schwanz.” Ó.: „Miután ilyen ügyesek voltatok és felismertétek ezeket a tárgyakat odaadom nektek. Kell nekem egy rendőr, egy katona, egy boszorkány, egy álommanó, egy fogat mosó kisgyerek és egy farkas! Ha felvettétek a jelmezeket, mutatok nektek egy aranyos mondókát, melyben ezek a szereplők jelennek meg.” Eins, zwei- Polizei Drei, vier- Offizier Fünf, sechs- Alte Hex Sieben, acht- Gute Nacht! Neun, zehn- Putzt die Zähne! elf, zwölf- Kommen die Wölfe! Ó.: Mit figyeltetek meg, gyerekek? Milyen ismerős szavakkal találkozhattunk ebben a mondókában? Gy.: Polizei, Offizier, Hex, Wölfe!	Ha valamelyik tárgyat nem tudják megnevezni, akkor segítséget nyújtok nekik. Szókincs fejlesztése. Dicséret módszere. Mondóka bemutatása. Beszélgetés módszere.
--	---	--

	Ó.: „Igen, ügyesek vagytok! Magyarul vajon mit jelentenek ezek a szavak? Ja! Ihr seid sehr tüchtig! Wie sagen wir diese Wörter ungarisch?” Gy.: Rendőr, katona, boszorkány, farkas. Ó.: A „Gute Nacht!” vajon melyik jelmezünk lehet? Gy.: Álommanó! Ó.: A „Putzt die Zähne!” melyik jelmez lehet? Gy.: Fogat mosó gyerek! Ó.: Ügyesek vagytok! Ihr seid sehr klug! Ó.: „Mikor a mondókánkat mondjuk, álljanak a kör közepébe azok a gyerekek, akik meghallják a jelmezük nevét.”	Beszélgetés és magyarázat módszere. Magyarázat módszere.
--	---	--

	Eins, zwei- Polizei Drei, vier- Offizier Fünf, sechs- Alte Hex Sieben, acht- Gute Nacht! Neun, zehn- Putzt die Zähne! elf, zwölf- Kommen die Wölfe! A játékot többször is eljátsszuk, amíg minden gyermek szerepelhet, aki szeretne. Ó.: „Nagyon ügyesek voltatok! Kérlek, segítsetek, gyűjtsük össze a tárgyakat ebbe a kosárba! Köszönöm! Hoztam nektek egy másik játékot! Nézzétek csak! Mutatok nektek tárgyakat. Ki tudja megmondani, hogy mi lehet a nevük ezeknek a tárgyaknak! (kalap, esernyő, bot)” Gy.: „Egy kalap! Egy esernyő! Egy bot!” Ó.: „Ügyesek vagytok! Elmondok nektek egy mondókát, amiben ezek a tárgyak szerepelnek! Ihr seid sehr tüchtig! Ich sage euch so Spruch, in dem diese Sachen sind. Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun zehn! Ein Stock, ein Hut, ein Regenschirm	Mondóka elmélyítése. Dicséret módszere. Beszélgetés módszere. Mondóka ismétlése.
--	---	--

vorwärts, rückwärts, seitwärts, bei... Ó.: „Mi is volt a neve ennek a tárgynak?” Wie heisst diese Dinge? Gy.:” Kalap! Hut!” Ó.: „Ezt a két tárgyat hogyan nevezzük?” Und diese zwei Sache? Gy.: „Esernyő, Regenschirm! Bot, Stock!” Ó.: „Ügyesek vagytok! Most kérek három kis ügyes gyermeket, akiknek odaadhatom ezeket a tárgyakat! A három kisgyerek álljon a sor elejére, úgy hogy első helyen álljon az a kisgyerek, akinél a bot van. A második helyen az álljon, akinél a kalap van. Utána pedig az, akinél az esernyő. Utánuk pedig álljanak be a többiek! Kezdjük el a mondókát és közben járjunk körbe!” Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun zehn! Ein Stock, ein Hut, ein Regenschirm vorwärts, rückwärts, seitwärts, bei...	Mivel a gyerekek ismerik ezt a mondókát, ezért a benne szereplő szavakat is ismerik. Ugyanakkor segítséget nyújtok nekik, ha gondot jelent egy-egy szó jelentése. Dicséret módszere. Beszélgetés módszere. Mondóka elmélyítése.
---	---

10-15 perc	Ezt a játékot is addig játsszuk, amíg mindenki szerepel legalább egyszer. 4. Befejezés Ó.: „Miután ma ilyen ügyesek és szorgalmasak voltatok, megkérlek titeket foglaljatok helyet az asztaloknál! Mindenkinek adok egy lapot, amire rajzoljátok le a számotokra legkedvesebb szereplőt, azok közül, amik a mai játékunkban megjelentek. Beszéljük csak át, hogy kik is voltak ezek a szereplők!” Gy.: „Rendőr, katona, boszorkány, farkas, álommanó, fogat mosó kisgyerek.” Ó.: Most ismételjük el őket németül is! Jetzt sagen wir sie noch einmal auf Deutsch!” Gy.: „Polizei, Offizier, Hex, Wolf, Gute Nacht, Putz die Zähne.” Ó.: Ügyesek vagytok! Ihr seid sehr klug!”	Dicséret módszere.
------------	---	--------------------

3.6.1. Téma és szókincsajánlás az idegennyelv-oktatáshoz²³

Azt gondoljuk, hogy a szókincs és a témaválasztás fontos az idegen-nyelv oktatásban. Az egy alapvető dolog, hogy a gyerekek, akik idegennyelvet tanulnak megfelelő mennyiségű szót ismerjenek, különben nem tudnak mondatokat képezni. Emellett az is nagyon fontos, hogy mivel tudjuk a gyermekeket játékba/tanulásba invitálni.

Egy pár téma ajánlat

- Jahreszeiten
- Feiern (Weihnachten, Ostern, Muttertag)
- Tiere und die Lebewesen (Tiergarten, Pflanzen, Gemüse und Obst)
- Spiele und Spielzeuge
- Märchen, Geschichte und Gedichte
- Verkehr
- Farben und Zahlen lernen
- tägliche Tätigkeit und Betreiben benennen lernen (mit Bilder und zeigen)
- Sport (Schwimmen und Fussball)

Ezek a témák nagyon jók a szókincs fejlesztés szempontjából. Mindezek mellett nagyon lényeges, hogy az óvónő minden nap változatosan beszéljen a gyermekekhez.

²³ Ez a bekezdés a második óvónői interjúhoz kapcsolódik

4. A korai nyelvtanulás előnyei és hátrányai

4.1. Előnyök

Több kutató vizsgálta, hogy a kisgyermek számára előnyös, vagy inkább hátrányos a korai idegennyelv-tanulás. Ha összevetjük az eredményeket, arra következtethetünk, hogy sokkal több előnye származik belőle a gyermeknek, mint hátránya.

Kutatók, akik a korai idegennyelv-tanulás előnyeivel foglalkoztak:

- Stern,
- Arsenian,
- Spoerl,
- Peal/Lambert,
- Oksaar
- Titone

„Egy új nyelv nem megterhelést, kognitív terhet jelent a gyermek számára, hanem a legújabb kutatások szerint magasabb rendű kognitív flexibilitást (Bochner, 1996) és metalingvisztikai tudatosságot (Bialystok & Hakuta, 1994) von maga után. Francis (1999) meglátásában egy következő nyelv új grammatikai struktúrák megtanulását jelenti, ami magasabb rendű kognitív folyamatokat implikál, s így elősegítheti az értelmi fejlődést” (Polonyi és Kovács, 2005).

A pozitív következmények között felsorolható:

- fejlettebb nyelvi érzékenység kialakulása
- a jel viszonylagosságának jó felismerése (Titone, 1994)
- az analógiás gondolkodás magas szintje (Cook, 1997)
- magasabb szintű kreativitás (Karapetsas és Andreou, 1999)

- szelektív figyelmet igénylő nem verbális feladatokban jobb teljesítmény (Bialystok,1999)
- a gyermek az új idegennyelvvvel együtt megismerkedik az adott nyelv kultúrájával is, melynek köszönhetően toleránsabbak lesznek a gyerekek társaikkal és az egész világgal szemben;
- a második nyelv korai megismerése hozzásegíti a gyermekeket egy esetleges harmadik, vagy negyedik nyelv megtanulásához, ha a későbbiekben szükségük lenne rá;
- azoknak a gyermekeknek, akik korán kezdik meg a második nyelv tanulását, fejlettebb lesz a metanyelvi tudatosságuk;
- fejleszti az analitikus (elemző) és analógiai gondolkodásukat is, mivel a két nyelv hasonlóságait felismerik és a hasonlóság alapján következtetést vonnak le anélkül, hogy megmagyarázná nekik bárki
- a kétnyelvűség fejleszti a kreativitásukat;
- fejleszti a divergens gondolkodásukat,
- a kétnyelvű gyerekek könnyebben tanulnak meg olvasni, jobbak lesznek matematikai készségeik, a logikájuk és memóriájuk;
- minél korábban ismerkednek meg a második nyelvvel, annál játékosabban tanulják azt meg.

Tehát azok a gyerekek, akik minél korábban megismerkednek a második nyelvvel, azoknak az egész intellektusára (értelem, ész, felfogó képességére) pozitívan hat a korai idegennyelv-tanulás.

Ha az anyanyelv kitüntetett szerepe megmarad, a második nyelv nemhogy hátráltatná a gyermeket, de valójában jótékony hatással is van rá: a kétnyelvű gyerekekben már egészen fiatalon tudatosulnak olyan nyelvi jelenségek, amelyekkel egynyelvű társaik csak az iskolában találkoznak. A több dimenzióban való létezés, a többféle nézőpont megismerése, a különböző nyelvi rendszerek elsajátítása olyan pluszt ad a fejlődő agynak, amely a tanulás és az élet számos területén segíthet majd. Sőt, gyógyír is lehet ez betegségek ellen. Egy kanadai vizsgálatban Alzheimer kórban szenvedő emberek adatait elemezték. A kutatók megfigyelték, hogy azoknál a pácienseknél, akik két vagy több nyelven beszéltek, átlagosan öt évvel később jelentek meg a betegség tünetei. Az összefüggés egyelőre még nem tisztázott, de úgy tűnik, a többnyelvűség valamiképp megedzi az agyat annyira, hogy a szellemi leépülés később kezdődjön el.

4.2. Hátrányok:²⁴

Hátrányként lehet említeni e témában azt, hogy a nyelvi foglalkozások bevezetése következtében már túl korán, kis korban megjelenik az órarendszerű életmód. Pedig ebben a korban éppen az a gyermek egyik legnagyobb feladata, hogy saját magának találjon elfoglaltságot, saját magát kösse le. Ez a konszekutív kétnyelvűség esetében áll fenn.

A másik hátrány, hogy az ismert nyelvek egymásra átmeneti negatív hatással lehetnek, ilyenkor jelenik meg az interferencia.

²⁴ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999.

5. Befejezés

5.1. Szakmai vélemény

„Haugen, a kétnyelvűség egyik híres kutatója, a „Bábel áldásai” című könyvében sajnálatos módon éppen Magyarországot említi a ritka nyelve és az idegennyelveket nem beszélő népe miatt. Idézem: „De csak egyszer találjuk magunkat egy olyan országban, mondjuk Magyarországon, ahol minden jel abrakadabrának tűnik, és az emberek megvonják a vállukat, ha azon erőlködünk, hogy kommunikáljunk velük.””²⁵ (Haugen 1987:1- Navracsics Judit fordítása)

Haugen gondolatát olvasva, sajnos egyet kell értenünk vele, mivel tapasztalataink alapján ténylegesen ez a helyzet áll fent ma országunkban. Magyarországnak több okból is fontos lenne, hogy más nemzetek ne ezen az állásponton legyenek velünk szemben.

Erre nyújt megoldást hosszabb távon a kétnyelvű óvodai, iskolai nevelés. Véleményünk szerint azonban ez a kétnyelvű nevelés egyelőre nincs kellő mértékben elterjedve hazánkban ahhoz, hogy társadalmi szintű változást eredményezzen.

Ha a gyermekek nagy része kétnyelvű óvodába járna, akkor ennek a felnövő generációnak a tagjai rendelkeznének azzal a nyelvtudással, és azzal a nyitottsággal, ami - véleményünk szerint - nagy változásokat eredményezhetne a társadalomban.

Mivel szemléletmódunk alakításában Navracsics Judit könyve ²⁶ is segített, idézzük tőle az alábbi fontos gondolatot: „Ez a könyv abban a reményben születik, hogy egyre többen jönnek rá Magyarországon, hogy nyelveket tudni nem erény, hanem alapvető emberi követelmény.”²⁷

²⁵ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 9. oldal

²⁶ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999.

²⁷ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, 1999., 10. oldal

5.2. Összegzés

Dolgozatunk utolsó fejezetében egyrészt saját munkánkra vonatkozó összegezést adunk, másrészt a dolgozathoz szorosan kapcsolódó tanulmányaink és kutatásaink során megfogalmazható elméleti tételeket közöljük tömören.

Megtervezett és elvégzett kutatásaink során megfigyeltük, megtapasztaltuk, majd dolgozatunkban bemutattuk, hogy egy óvodában hogyan valósul meg a kétnyelvű nevelés. A munkánk kezdetén megtervezett kutatási módszereket alkalmaztuk, az általunk válogatott kétnyelvűséggel foglalkozó szakirodalmat tanulmányoztuk. Elemeztük az óvoda nevelési dokumentumait, óvónői interjúk során jutottunk hozzá az óvónők kétnyelvűségi nevelés területén szerzett tapasztalataihoz, majd azokból levontuk a következtetéseket, amelyeket tézisszerűen is megfogalmaztunk. Megterveztünk továbbá egy magyar-német kétnyelvű óvodai foglalkozást.

Felméréseink, tapasztalataink alapján elmondhatjuk, hogy a kecskeméti Kinder Oviban eredményes a kétnyelvű nevelés, az német és magyar nyelven egyaránt sikeresnek mondható. Megfigyeléseink, elemzéseink alapján meggyőző érveket sorakoztattunk fel arra vonatkozóan, hogy a korai idegennyelv-tanulás pozitívan hat a gyermek fejlődésére. Az óvodából elballagó gyermekek az általános iskola első 3 évében előnnyel indulnak a nyelvtanulásban azokkal szemben, akik egynyelvű óvodából érkeztek. Nem csak egy nyelvvel kapnak többet a kétnyelvű óvodában a gyermekek, hanem szemléletmódot is kapnak, nyitottabbá válnak a világra és ez nagy előnyt jelent.

Navracsics Judit kutatásai szerint a gyermekkorban megkezdett, de megszakadt nyelvtanulásnak is hatásai vannak a későbbi nyelvtanulásra. Ha ugyanazt a nyelvet tanulja az ember, amit gyermekként is, hamarabb jön vissza a régi tudása. Egy másik nyelv esetében pedig a nyelvtanulási tapasztalatok segítenek.²⁸

Mindezek után hipotéziseinket igazolva látjuk. Ezért örvendetesnek tartanánk a kétnyelvű óvodák számának növelését Magyarországon.

²⁸ Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Pannon Egyetemi Kiadó, 2004, 187. oldal.

6. Melléklet

Képek a kecskeméti Kinder Oviról

1. ábra

A Kinder Ovi dekorációja a bejáratnál

2. ábra

Az óvoda főépülete (Három óvodai csoport)

3. ábra

A "német ovi" épülete (Két óvodai csoport)

4. ábra

A "macis épület"- (Egy óvodai és egy bölcsődei csoport)

5. ábra

A 4. épület (Egy óvodai csoport)

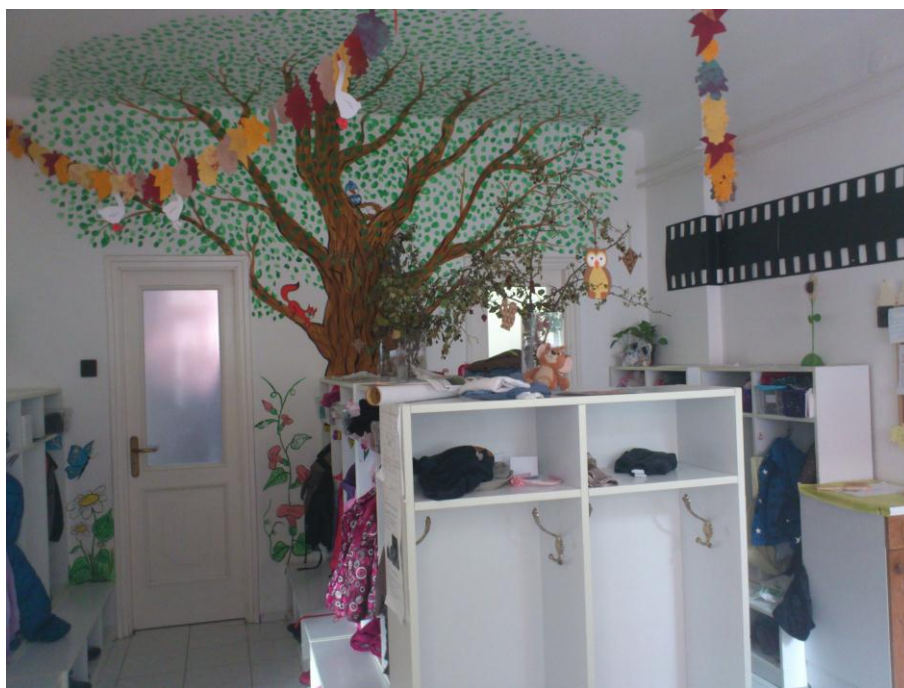
6. ábra
A főépület udvara

7. ábra
"Macis épület" udvara

8. ábra
Csoportszoba

9. ábra
A csoportszobához tartozó öltöző

ALLGEMEINES:

Ich. Du. Wir.
Bitte ! Bitte schön!
Komm her! Kommt her!
Setz dich! Setz euch!
Steh auf! Steht auf!
Schau mal!
Sei still!
Bring einen Taschentuch!
Putze deine Nase!
Soll ich dir bei Naseputzen helfen?
Warte bitte!
Kannst du warten?
Hilf mir bitte! Helft mir bitte beim Aufreumen!
Kann ich dir helfen?
Machen wir Ordnung!
Du bist fleißig!
Bist du fertig?
Wir gehen auf den Hof /Spielplatz/ raus.
Wir gehen rein.

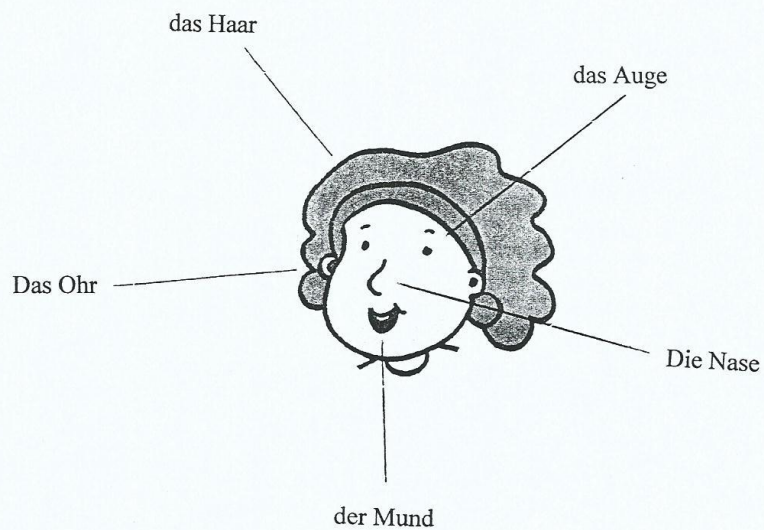
Setzen wir auf dem Teppich.
Bilden wir einen Kreis!
Nimm eine Karte!
Welches Lied möchtet ihr singen?
Singen wir etwas.
Zusammen/allein
Das ist richtig. Das ist falsch.
Ich weiß es nicht.
Bestimmt.

Laura hat heute Geburtstag.
Alles Gute zum Geburtstag!
/ Namenstag!

Wo ist mein Buch?
Gesundheit!
Danke schön!
Entschuldigung!
Das ist gefährlich. Sei vorsichtig!
Paß auf!
Mach bitte die Tür zu!

/ auf
Es ist schön.
Das hast du gut gemacht.
Wunderbar!
Was ist denn los?
Was ist passiert?
Warum weinst du?
Was tut dir weh?
Ja/ nein

DER KOPF

Az archoz kapcsolódó mondóka:

„Kopf, Ohren, Haare,
hier ist meine Nase.
Augen und Mund.
Ich bin gesund.”

WIR KENNEN SIE SCHON:

der Vater

die Mutter

die Kinder

Fingerspiel

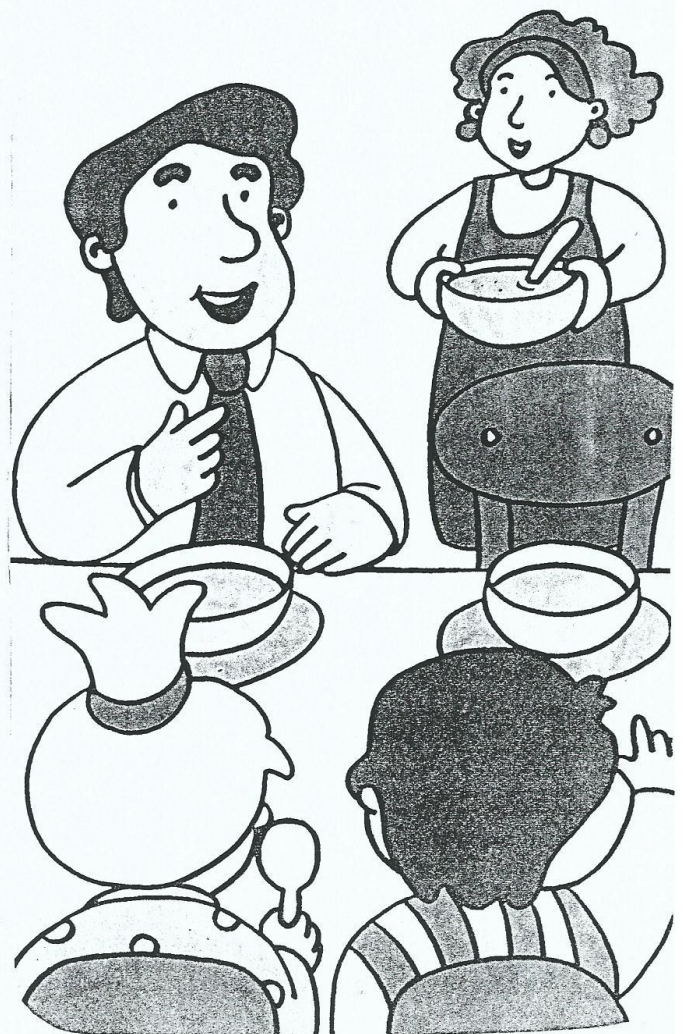
„Das ist der Vater mit dem Hut.
Das ist die Mutter, schön und gut.
Das sind die Kinder : eins, zwei, drei..
Sie gehen in einer Rei.“

BEIM ESSEN:

Guten Appetit!
Danke schön.
Wir essen heute Fleischsuppe.
Möchtest du noch...?
Wer möchte Brot?
Wasser oder Tee möchtest du trinken?
Nimm einen Teller!
Du hast keinen Löffel. Bring bitte einen!
Nimm Platz!
Wir warten auf einander.
Du sollst langsam essen.
Bist du satt?
Hast du Hunger?
Hast du Durst?

Étkezéshez kapcsolódó dal:

„Wir haben Hunger, Hunger, Hunger,
haben Hunger, Hunger, Hunger,
haben Hunger, Hunger, Hunger,
haben Durst.”

essen

IM WASCHRAUM:

Wasch dir die Hände!
Geh auf die Toilette!
Hast du dir die Hände gewaschen?
Hast du Pipi gemacht?
Putz die Zähne!
Komm, ich gebe dir Zahnpaste!
schnell, langsam

Hände waschen

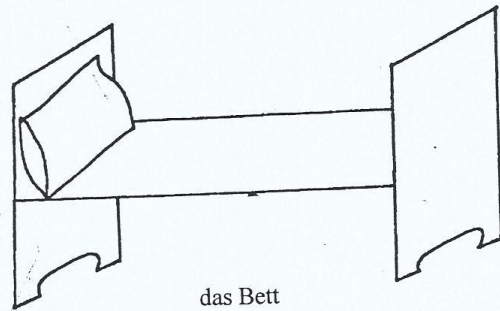
die Zahnpaste

die Zahnbürste

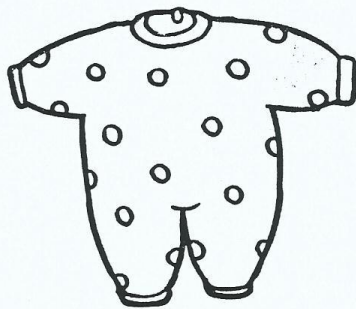
Zähne putzen

BEIM SCHLAFEN:

Wo ist dein Bett?
Wo ist dein Schlafanzug?
Schöne Traume!
Mach die Augen zu!
Wir schlafen ein bisschen.
Sei Still, bitte!
Deine Mutti kommt gleich.
Hast du gut geschlafen?

das Bett

der Schlafanzug

schlafen

Schlaf, Kindchen, schlaf

Metallophon oder Glockenspiel Volksweise
Text: aus „Des Knaben Wunderhorn“

1. Schlaf, Kind - chen, schlaf! Der Va - ter hüt die
Schaf, die Mut - ter schüt - telt's Bäu - me - lein, da
fällt he - rab ein Träu - me - lein. Schlaf, Kind - chen, schlaf!

SPIELE

1. Ballspiel- Namen (bemutakozás)

Körben ülünk a szőnyegen. Akinek dobom a labdát az válaszol a feltett kérdésre.

„Wie heißt du? „

A válasz kezdetben: „Ágnes Nagy”

A válasz később: „Ich heiße Ágnes Nagy”

2. falsch oder richtig? (állatok)

A játékhoz olyan állatos fejdíszekre van szükség amelyeket már ismerünk, vagy meg szeretnénk ismerni. Az óvónő felvesz egy fejdísz, és feltesz egy állítást.

A gyerekeknek el kell dönteni az állítás helyességét.

(macskafejdísz) „Ich bin ein Hund.”

„falsch „

3. Maus, Maus, komm heraus! (állatok)

A gyerekek kört alkotnak. A körön belül áll az egér, a körön kívül a macska.

macska: „Maus, Maus, Komm heraus!”

egér: „Nein, ich will nicht! „

macska: „Dann holle ich dich! „

Ekkor az egér kibújik a körből , a macska pedig üldözni kezdi.

4. Schrippel, schrappel , Hucklebein... (állatok)

...jedes Kind soll Katze sein! A varázsigé elmondása után utánozzuk az állat hangját.

5. Wer bist du? (állatok)

Minden gyerek kap egy állatos fejdísz. Az óvónő kérdezzeti őket:

„Bist du eine Kuh?”

- „ja”

- „nein”

6. Gesellschaftsspiel (állatok, ruhadarabok)

A gyerekekkel közösen társasjáték készítése. Kartonpapírra olyan állatok képeit ragasztottuk amelyeket már ismerünk vagy meg szeretnénk ismerni.
A játékhoz dobókockára és bábukra van szükségünk.
Ugyanezt a játékot elkészítettük ruhadarabokkal is.

7. Stilkönig, Stilkönigin

Akinek a fejére korona kerül az a csendkirály/ királynő.
Azt választja aki szépen, csendben ül.
„Jetzt Viki ist die Königin.”
„Wähle bitte einen König!”
„Kevin, bist du ein König oder eine Königin?”

8. Igelspiel (állatok)

A süni (egy gyerek) elbújik a takaró alá.
A medvének (másik gyerek) meg kell keresnie.
Ki van a takaró alatt?
Der Bär muss die Augen zumachen.
„Fanni, jetzt du bist der Igel. Du musst still sein. Der Bär kommt gleich.”
„Laci-Bär, was denkst du? Wer ist der Igel?”

9. Bekannte Sachen (tárgyak, gyümölcsök)

Hozd ide azt a tárgyat amit mondok!
„Bringe ein Taschentuch”
„Bringe einen Ball!”
„Bringe einen Apfel!” ...

10. Tütespiel (tárgyak, gyümölcsök)

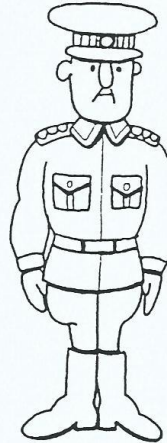
Azokat a tárgyakat amelyeket már ismerünk vagy meg szeretnénk ismerni zacskóba tesszük. Tapintásos felismerés.
„Was ist das?”

„Was hast du gefunden?“
„Das ist ein Teller.“

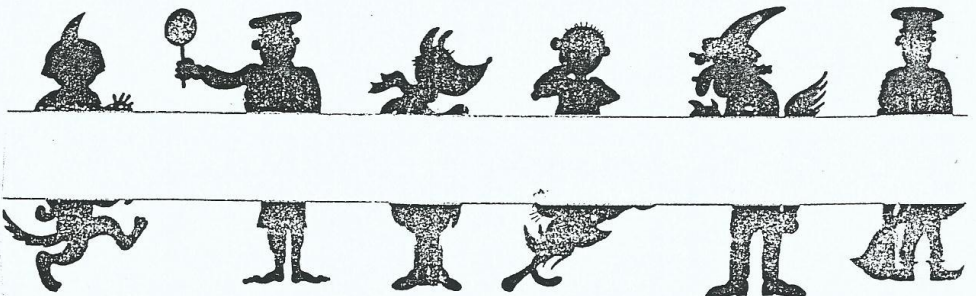
10. richtig oder falsch? (tárgyak, gyümölcsök)

„das ist ein Teller.“
„Ja.“
„Nein.“

Eins, zwei – Polizei
 Drei, vier – Offizier
 Fünf, sechs – Alte Hex
 Sieben, acht – Gute Nacht!
 Neun, zehn – Putzt die Zähne!
 elf, zwölf – Kommen die Wölfe!

Eins,
 zwei
 drei,
 vier,
 fünf,
 sechs,
 sieben,
 acht,
 neun,
 zehn

Szógyűjtemény a szókincsfejlesztéshez

Auf Deutsch:	Magyarul:
die Gabel	villa
der Apfelsaft	almalé
die Milch	tej
der Salat	saláta
das Wasser	víz
die Gurke	uborka
der Fleisch	hús
der Orangensaft	narancslé
die Kartoffel	burgonya
die Hexe	boszorkány
der Nikolaus	Mikulás
der Pantoffel	papucs
der Ball	labda
das Haus	ház
die Puppe	baba
die Flöte	fuvola
die Geige	hegedű
die Trommel	trombita
das Hühnchen	csirke
der Löwe	oroszlán
das Krokodil	krokodil
das Schwein	sertés
die Schlange	kígyó
das Lamm	bárány
die Giraffe	zsiráf
der Fuchs	róka
der Bär	medve
die Ente	kacsa
der Frosch	béka
der Tee	tea

der Fisch	hal
die Tomate	paradicsom
das Brot	kenyér
das Brötchen	zsemle
das Kipfel	kifli
der Butter	vaj
der Hund	kutya
die Katze	macska
die Käse	sajt
das Fahrrad	kerékpár
der Paprika	paprika
der Bleistift	ceruza
die Schere	olló
der Klebstoff	ragasztó
das Papier	papír
die Lampe	lámpa
das Buch	könyv
der Tisch	asztal
der Stuhl	szék
die Blume	virág
das Baum	fa
der Blatt	levél
das Auto	autó
der Burg	vár
die Spielzeug	játék
der Teppich	szőnyeg
die Tür	ajtó
das Fenster	ablak
der Messer	kés

Kérdőív óvodapedagógusok számára

Üdvözlöm!

OTDK dolgozatomat témája a kétnyelvű nevelés, azon belül is a Kinder Oviban folyó magyar- német, kétnyelvű nevelés. Kérem, vegyen részt az ezzel kapcsolatos kutatásomban! A kérdőív kitöltése névtelen, és körülbelül 5 percet vesz igénybe.

1. Neme

- ☐ Nő
- ☐ Férfi

2. Életkora

- ☐ 21-29
- ☐ 30-49
- ☐ 50-

3. Mióta dolgozik óvónőként?

4. Hány éve dolgozik a Kinder Oviban?

5. Mit gondol, a német vagy az angol nyelv az első idegen nyelv ma Magyarországon?

- ☐ angol
- ☐ német
- ☐ bármely
- ☐ nem tudom eldönteni

6. Ön szerint Kecskeméten jelenleg melyik idegen nyelv áll az első helyen?

- ☐ angol
- ☐ német
- ☐ mindkettő
- ☐ nem tudom

7. Mit gondol, mennyit profitálnak a gyermekek a kétnyelvű nevelésből?

- ☐ sokat
- ☐ keveset
- ☐ más tényezőktől függ
- ☐ nem tudom

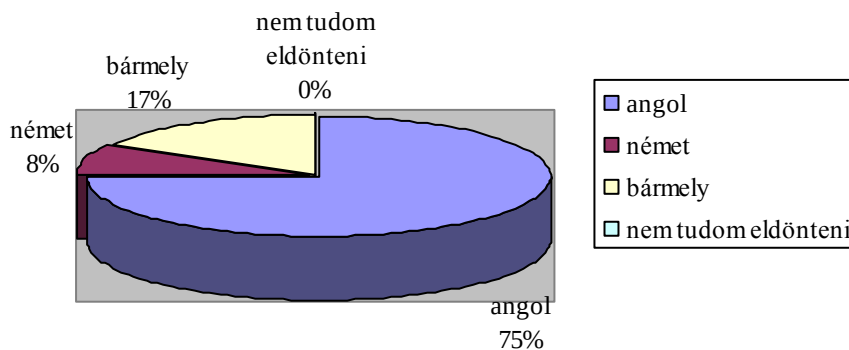
8. Mit gondol, a szülők mennyire tartják sikeresnek a Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelést?

- ☐ nagyon
- ☐ kicsit
- ☐ részben
- ☐ nem tudom

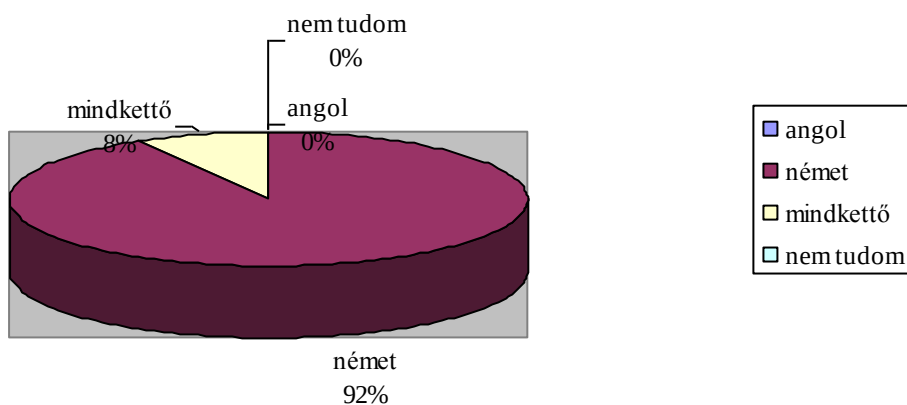
Részvételével számos értékes információt kaptam kutatásomhoz. Segítségét köszönöm!

Kérdőív eredményeinek bemutatása diagramokkal

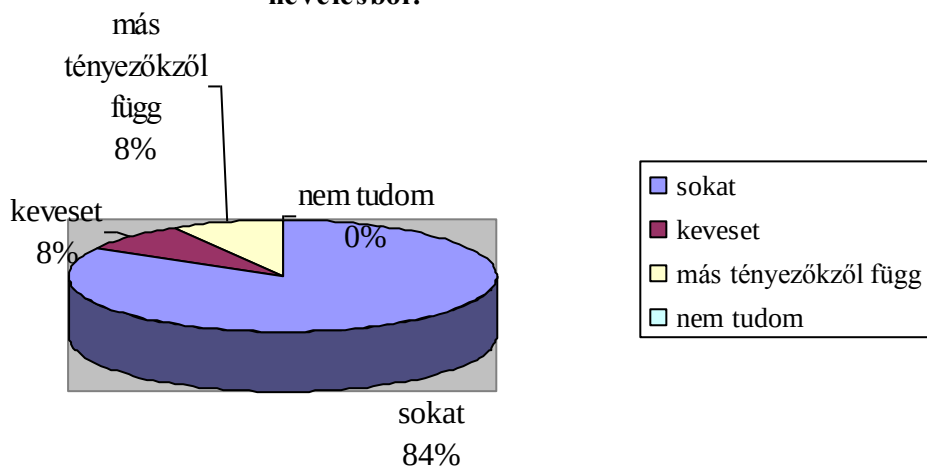
5. Mit gondol, a német vagy az angol nyelv az első idegennyelv ma Magyarországon?

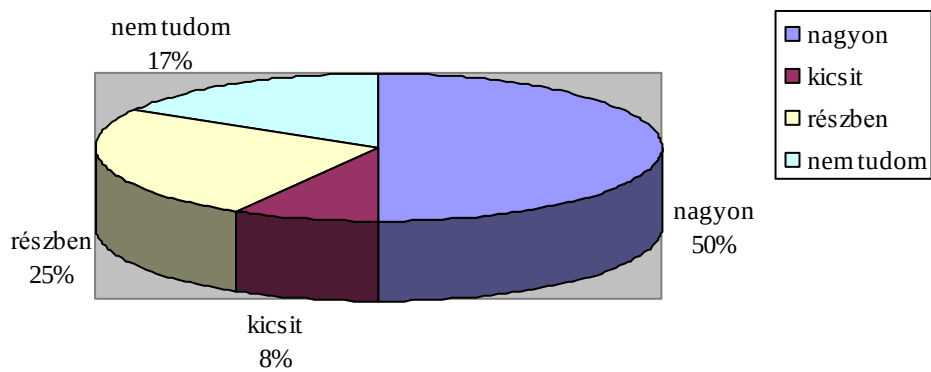
6. Ön szerint Kecskeméten jelenleg melyik idegennyelv áll az első helyen?

7. Mit gondol, mennyit profitálnak a gyermekek a kétnyelvű nevelésből?

**8. Mit gondol, a szülők mennyire tartják sikeresnek a
Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelést?**

Kérdőív szülők számára

Üdvözlöm!

OTDK dolgozatom témája a kétnyelvű nevelés, azon belül is a Kinder Oviban folyó magyar-német kétnyelvű nevelés. Kérem, vegyen részt az ezzel kapcsolatos kutatásomban! A kérdőív kitöltése névtelen, és körülbelül 5 percet vesz igénybe.

1. Neme

- ☐ nő
- ☐ férfi

2. Életkora

- ☐ 21-29
- ☐ 30-49
- ☐ 50-

3. Ön hány idegen nyelvet beszél? Melyek ezek? Használja ezeket a mindennapokban? (munkájához, ismerősökkel, barátokkal kapcsolatfenntartáshoz, egyéb)

4. Gyermekei közül van, aki a Kinder Oviba járt, mielőtt iskolába került volna?

5. Ha van kisebb gyermeke, szeretné, hogy majd ő is a Kinder Oviba járjon?

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ nincs kisebb gyermekem
- ☐ ha lenne/ lesz biztosan ide járna

6. Mit gondol, a német vagy az angol nyelv az első idegen nyelv ma Magyarországon?

- ☐ angol
- ☐ német
- ☐ bármely
- ☐ nem tudom eldönteni

7. Ön szerint Kecskeméten jelenleg melyik idegen nyelv áll az első helyen?

- ☐ angol
- ☐ német
- ☐ mindkettő
- ☐ nem tudom

8. Mit gondol, mennyit profitálnak a gyermekek a kétnyelvű nevelésből?

- ☐ sokat
- ☐ keveset
- ☐ más tényezőktől függ
- ☐ nem tudom

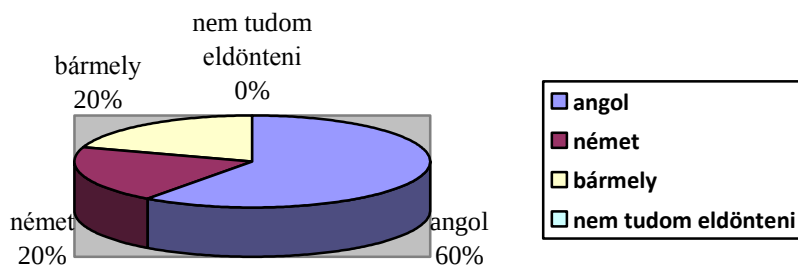
9. Ön szerint mennyire sikeres a Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelés?

- ☐ nagyon
- ☐ kicsit
- ☐ részben
- ☐ nem tudom

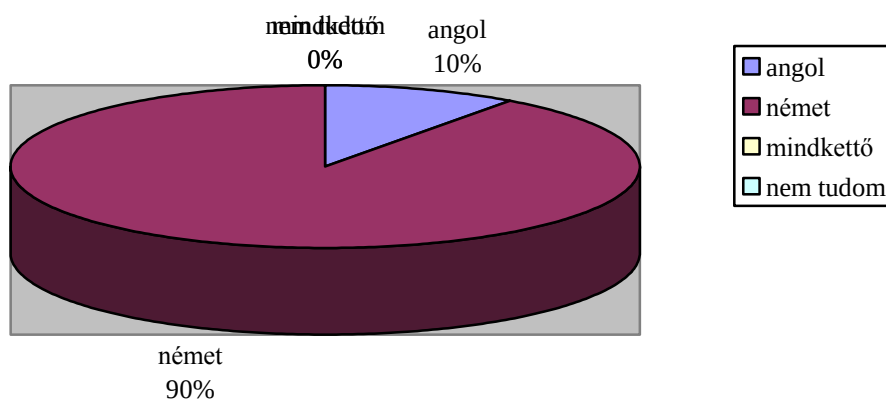
Részvételével számos értékes információt kaptam kutatásomhoz. Segítségét köszönöm!

Kérdőív eredményeinek bemutatása diagramokkal

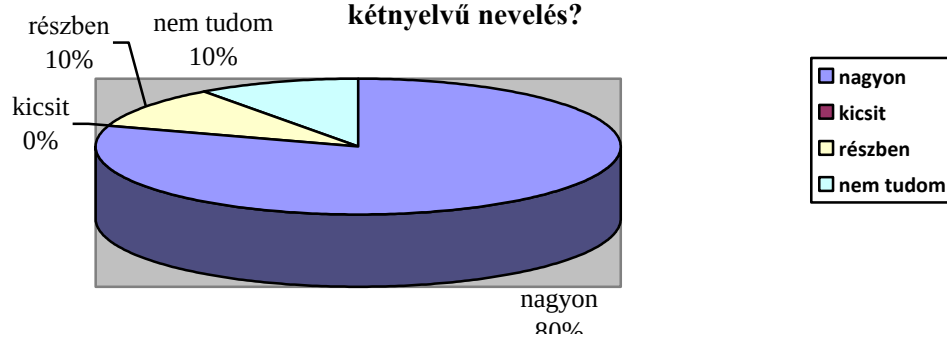
6. Mit gondol, a német vagy az angol nyelv az első idegennyelv ma Magyarországon?

7. Ön szerint Kecskeméten jelenleg melyik idegennyelv áll az első helyen?

9. Ön szerint, mennyire sikeres a Kinder Oviban folyó kétnyelvű nevelés?

Az óvónői interjúk kérdéssora

- 1) Kérjük, szíveskedjék ismertetni velünk az óvoda idegen-nyelvi nevelési koncepcióját!
- 2) Milyen módszereket alkalmaznak az idegen-nyelvi nevelés során?
- 3) Milyen eszközöket használnak?
- 4) Mikor alkalmazzák ezeket a módszereket, eszközöket: foglalkozásokba ágyazva, vagy a foglalkozásokon kívül is?
- 5) Mit gondol, sikeresnek mondható-e a korai idegen-nyelvi nevelés itt a Kinder Oviban?
- 6) Milyen tapasztalatai vannak ezzel a témával kapcsolatban?
- 7) Mi az, amit változtatna a jelenlegi koncepción? Mi az, amit másképp, máshogyan csinálna?
- 8) Mit gondol, segíti-e a gyermeket a későbbi idegennyelv-tanulásban? (iskolai, felnőtt kori) Kap-e itt a gyermek olyan alapot, amit később, az iskolában tovább tud fejleszteni?
- 9) Nyitottabb lesz-e ezáltal a másik nemzet kultúrájára?
- 10) Megismeri-e a szokásaikat, ünnepeiket? Jobban elfogadja-e majd a „más” gyermekeket, később a felnőtteket? (Akik más nyelvet beszélnek, máshogy néznek ki, más szokásaik, normáik vannak, esetleg fogyatékoság miatt másképp él, mint ő.)
- 11) Mivel ad többet a gyermeknek a kétnyelvű óvoda, mint egy egynyelvű óvoda?
- 12) Mit gondol, milyen hátrányai lehetnek ennek a programnak? Hátránya származhat-e a gyermeknek belőle?
- 13) Van-e olyan szülő, akinek nem ajánlják, hogy kétnyelvű óvodába írassa a gyermekét?
- 14) Mi az, amiben még előnyt nyújt a gyermek számára a kétnyelvű nevelés?

Első interjú: Oláh Andrea, vezető óvónő

Az interjúban megkérdezett óvónő azt a gondolatot emelte ki elsőnek, ami az óvoda működésének egyik alappillére. A gyermek a saját anyanyelvét otthon 2-3 évig, nap, mint nap hallva tanulja meg, hasonlóképp, itt az óvodában (jó esetben 3 év) is nap, mint nap hallja az idegennyelvet, ezáltal beleivódik a gyermekbe, akárcsak az anyanyelve.

Ezek a csoportok a nyelv szempontjából nagyon előnyösek lehetnek, hiszen amíg a gyermekhez egy felnőtt szól, az inkább a nyelv megértését segíti (megértés szintje), addig, míg a gyermekek együtt játszanak, hamarabb eljutnak az úgy nevezett társalgási szintig (kérdés-felelt). Ennek legfőbb oka, hogy az együtt játszás nagyban motiválja őket.

Ebből adódóan is következik, hogy a gyermekek a nap minden szakában használják az idegennyelvet, mind foglalkozásokba ágyazva, mind pedig a foglalkozásokon kívül. Ezek közé tartozik az udvari játék, étkezések, tisztálkodás, öltözködés, és a szabad játék minden formája. Fontos, hogy a gyermek csak az anyanyelvén képes elmélyülten játszani. Ha a gyermek elutasítja az idegennyelvet, azt nem szabad erőltetni. Mind a foglalkozásoknál és mind a további tevékenységek során lényeges, hogy az egyes, gyakran használt kifejezéseket minden alkalommal ugyanúgy használjuk. Így nem zavarjuk össze a gyermek nyelvi fejlődését és növeljük a biztonságérzetét.

Az egyik legfőbb módszer, amit alkalmaznak itt a Kinder Oviban, azaz utánzás. Ez a módszer a leghatásosabb az ilyen korú gyermekeknél, mivel a mirror sejtek nagyban segítik a gyermekeket, hogy tökéletesen le tudják utánozni mind a mozgásokat, mind a beszédet (hangzók ejtését, arc mimika). A mindennapi beszéden kívül a Kinder Oviban ezt úgy alkalmazzák, hogy nyelvi CD-ket hallgatnak (dalok, mesék, énekes-körjátékok, versek) a gyermekekkel. Képes könyveket nézegetnek és megbeszélik, mit látnak a képeken. Később pedig már csak a képeket látják a gyermekek és ők mondják el mi van a képeken. Ez fejleszti az emlékezőképességüket, a szókincsüket, az asszociációs képességüket, és a beszédprodukciójukat.

Az ilyen jellegű foglalkozásokon a magyar gyermekeknek németül, a nemeteknek pedig magyarul kell válaszolniuk.

A gyermekek az óvodában töltött idő alatt egy alapszókincset sajátítanak el az idegennyelvből. Leginkább csak kérdésekre válaszolnak a másik nyelven, egyszerű mondatokat képeznek. Minden nyelvnek, így a magyarnak és a németnek is különbözik a zeneisége, amit ilyen korban a gyermek még könnyen elsajátít. Ezáltal a gyermek mindkét nyelvet megfelelő zeneiséggel fogja beszélni.

Az óvodapedagógus véleménye szerint, a korai idegennyelvi nevelés mindenféleképp sikeresnek mondható és a későbbiek során is segíti a gyermeket. Abban is, ha egy harmadik nyelvet sajátít el, csak előnyt jelenthet.

Azoknak a gyermekeknek, akik a Kinder Oviba járnak, az hátráltathatja az idegennyelv elsajátítását, hogy az óvoda nincs szoros kapcsolatban egyetlen általános iskolával sem. Mivel az innen érkező gyermekek más óvodából érkező gyermekekkel kerülnek egy osztályba, akik nem tanultak eddig idegennyelvet, így az alapoktól kezdik az idegennyelv elsajátítását. Ehhez viszont alapot nyújtanak az óvodában szerzett ismeretek.

A Kinder Oviba járó gyermekek ebből kifolyólag 1 nyelvvel gazdagabban érkeznek az általános iskolába, mint egynyelvű óvodába járó társaik. De nem csak ez az egyetlen előnye a kétnyelvű óvodának! Az óvónő szerint ez az életforma tágítja a világnézetüket (pl.: térképen Magyarország és Németország megkeresése), fejleszti a gondolkodásukat, és az asszociációs képességüket is, sokkal érdeklődőbb lesz a világ felé.

Mikor a német nemzetiségű gyermekek ebbe az óvodába jöttek, magukkal hozták a saját népük kultúráját és szokásait is. Ezeket a gyermekek leginkább a naptári év ünnepeinek keretein belül ismerik meg. (pl.: nemzeti jellegzetességek, öltözködés/népi ruházat, magyarok német, németek magyar népi ruházatot viselnek).

A németek közül is a legtöbben keresztények (katolikus, református), így a keresztény ünnepeket is velünk együtt ünnepelhetik. Ilyen ünnepek például a Karácsony, Húsvét. Ilyenkor a német gyerekek megismerik a magyar ételeket.

Az óvodapedagógus szerint nem nagyon van hátránya az idegennyelvi nevelésnek. Szerinte sem a nyelv területén, sem más fejlesztési területen nem származik hátránya a gyermeknek.

Mivel a gyermek nem tud a nyelvek közt „összezavarodni”, így a kétnyelvű nevelés semmilyen hátrányt nem okozhat, csak megfelelő információ mennyiséget kell kapniuk.

Az óvodának nincs konkrét feltétele az oda érkező gyermekekkel szemben, de például egy nagyon beszédhibás gyermeknek nem ajánlják annyira a kétnyelvű nevelést. De ez sem törvényszerű.

2. interjú: Holi Réka

Második interjúnkat teljes egészében egy magyar csoport óvónőjével készítettük. Mivel a két óvónő közül csak az egyik beszél németül, így a csoportban csak minden második héten folyik idegennyelvi nevelés.

Az óvónő célja ezzel, hogy a gyermekek megismerkedjenek az általános nyelvi dolgokkal, például: köszönési formák, tárgyak, állatok, évszakok, ételek, italok, helyiségek stb.

Másik célja, hogy a gyermekek megismerjék a német nyelv zeneiségét. Ehhez német dalok, énekek, játékok, és az ehhez tartozó mozgások nyújtanak segítségek. Ennek érdekében az óvónő az átlagtól eltérő napirendet választott a csoportja számára. 9:00-kor, a szabad játék után, el kell pakolniuk a gyerekeknek és egy 20 perces idegennyelvi foglalkozást tart a számukra az óvónő. Ezután kezdetét veszi a tízórai és csak ezt követően tér át az óvónő az átlagos, magyar nyelvű foglalkozásra. Ezek a vers, mese, vizuális nevelés, matematika, környezet, mozgás, ének.

Mindezek mellett az egész nap németül zajlik. Mind az utasítások, mind a felszólítások németül hangzanak el. A gyermekek németül, német gyermekekkel együtt játszanak az udvaron, és a nagycsoportosok a délutáni játszócsoportban.

Az idegennyelvi nevelés során minden lehető módszert és eszközt alkalmaznak, akár csak az egynyelvű nevelésben. Ilyenek eszközök például, cd-k, bábok, szemléltető eszközök, rövid rajzfilmek, mind ezek persze német nyelven. Havonta ún. Oviszínház van a gyermekeknek, ami németül és magyarul is elhangzik.

Hasonlóan az elsőnek megkérdezett óvónő véleményéhez, mindenképp sikeresnek gondolja a Kinder Oviban zajló idegennyelvi nevelést. Tapasztalatai alapján az innen iskolába kerülő gyermekek teljesítménye kimagasló a többiekhez képest. Könnyebben veszik az akadályokat és miután meg tanulnak olvasni még inkább el tudják sajátítani a nyelvet. Segíti a kiejtésüket és a sok ismerős dolog elmélyíti eddigi tudásukat. Itt az óvodában „hozzászokik a fülük” a német nyelv zeneiségéhez és később sem lepődnek meg egy-egy másik idegennyelv hallatán.

Ebben a csoportban a magyar gyermekek megismerkednek a német szokásokkal és ünnepekkel. Ismerik a „*Nikolaus*”-t, itt is kétféleképpen ünneplik a húsvétot, ezen kívül fellépnek, a Vásárhelyi Pál Általános Iskolában az ún. „*Oktoberfest*”-en.

Az interjúnk alanya arra a kérdésre, hogy mivel ad többet a gyermeknek a kétnyelvű óvoda, mint egy egynyelvű óvoda, azt a választ adta, hogy a gyermekeknek nyitottságot, elfogadó képességet, jobb logikai készséget és magas szintű nyelvi nevelést ad.

Az óvónő megemlített egy hátrányt is, amit már a szakirodalmi részben, a hátrányoknál mi is megemlítettünk: már óvodásként is „tanulniuk” kell a gyermekeknek, követelnek tőlük, így később, főiskolás korban beleunhatnak a tanulásba.

A megkérdezett óvónő, ezt a kétnyelvű nevelési módszert nem ajánlja a hallássérült gyermekeknek.

Nevelésében nagy hangsúly fektet arra, hogy példát mutasson a gyermekeknek. Ezért nagyon fontos, hogy ebben is, mint minden másban a gyermekek az óvónőjüket veszik példaként, ezért ha az óvónőn látják, hogy *„rajong a német nyelvért és kultúráért”*, akkor ők is szeretettel fordulnak majd az idegennyelv felé.

7. Felhasznált irodalom

- A kétnyelvűség pszichológiája: Szakdolgozat/ Zsolczai Virág- Szeged: JGYTF, 1998.
- Bartha Csilla- A kétnyelvűség alapkérdései, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.
- Helen Doron- A nyelv zenéje, J.G.K. Kft., 2010.
- http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/nyelv_elsajatitas/3_ktnyelvsg.html
- http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/nyelv_elsajatitas/32_kzssgi_s_egyni_ktnyelvsg.html
- <http://napidoktor.hu/cikk/93.14995/Jo-ha-ket-nyelven-tud-a-baba>
- http://nyelvtanulaskisgyermekkorban.blog.hu/2011/09/09/mire_jo_ha_ketnyelvu_a_ba_ba
- http://psycho.unideb.hu/munkatarsak/polonyi_tunde/targyak/KETNYELV_rovid.pdf
- http://www.femina.hu/gyerek/iskolakezdes/nyelvtanulas_gyermekkorban
- <http://www.kinderovi.hu/hu/010101.html>
- <http://www.kolyoknemet.hu/koelyoeknemet/ketnyelvseg/96-korai-ketnyelvuseg-elonyei>
- http://www.mercedes-benz.hu/content/hungary/mpc/mpc_hungary_website/hung/home_mpc/passengercars/home/factory_Kecskemet/A_kecskemeti_gyar_weboldala.html
- <http://www.nyest.hu/hirek/babel-tornya-avagy-a-nyelvek-osszezavarasanak-mitologiajarol>
- Jarovinszkij Alekszandr- Adatok az óvodáskorú kétnyelvű gyermekek szókincséről, Magyar pszichológiai szemle, 1980.

- Kassai Ilona és Barmatt L.- Találkozás az idegennyelvvél az iskolás kor előtt: elsajátítás vagy tanulás?, II. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia, Szeged-Veszprém, 1995.
- Kinder Ovi dokumentumai
- Kinder Ovi dolgozói
- Kovács Judit- A gyermek és az idegennyelv, Eötvös József Könyvkiadó, 2009.
- Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Corvina Kiadó, Budapest, 1999
- Navracsics Judit- A kétnyelvű gyermek, Pannon Egyetemi Kiadó, Veszprém, 2004
- Navracsics Judit- A kétnyelvű mentális lexikon, Balassi Kiadó, Budapest, 2007
- Navracsics Judit- Egyéni kétnyelvűség, Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 2010.
- Navracsics Judit- Korai kétnyelvűség, V. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia, Veszprém, 1995.
- Theorie und Praxis von Pädagogik, 50. oldal; Varga, Melinda: Erfahrungen der Eltern mit einem Kindersprachkurs für Kinder im Alter von 3-7 Jahren
- www.goethe.de/ins/hu/bud/ihr/ffs/hbu/daf/huindex.htm
- www.gyereknyelviskola.hu/node/30